

Mihail Lermontov

Princidino Mary

Михаил Юрьевич Лермонтов

Princidino Mary

(El la Antaŭparolo de la eldonejo)

Princidino Mary estas la kerna novelo de la kvin-novela romano «Heroo de nia epoko». Ĝi estis ekverkita en 1838 laŭ la impresoj pri Kaŭkazo, kien Lermontov estis ekzilita el Peterburgo pro la kontraŭreĝima poemo okaze de la morto de Aleksandr Puŝkin.

La protagonisto de «Princidino Mary» estas eksgvardia armea oficiro (samkiel Lermontov tiutempe) Peĉorin. Liaj skeptiko pri la moralaj valoroj, egocentrismo kaj manko de klare esprimita vivocele, kompletigitaj de la nekontestebla intelekto kaj rara kapablo al objektiva memanalizo faris lin karakteriza tipo por tiuepoka Ruslando. Lermontov sukcesis eviti la tradician edifan elementon kaj lasis al la legantoj (kaj kritiko) la privilegion laŭdi aŭ kondamni la protagoniston; eble ankaŭ pro tio la romano estas daŭre reeldonata, legata kaj ŝatata ĉie, kie oni legas kaj parolas en la rusa lingvo. La figuro de Peĉorin fariĝis parto de la rusa kulturo, ne malpli integra ol la figuroj de Onegin kaj Bazarov.

Содержание

Antaŭparolo	0005
La 11an de majo.	0008
La 13an de majo.	0021
La 16an de majo.	0032
La 21an de majo.	0049
La 22an de majo.	0050
La 23an de majo.	0058
La 29an de majo.	0064
La 3an de junio.	0066
La 4an de junio.	0076
La 5an de junio.	0079
La 6an de junio.	0087
La 7an de junio.	0088
La 10an de junio.	0091
La 11an de junio.	0093
La 12an de junio.	0096
La 14an de junio.	0104
La 15an de junio.	0106
La 16an de junio.	0111

Miĥail Lermontov

Princidino *Mary*

**El la rusa lingvo tradukis
Nikolaj Danovskij**

Antaŭparolo

La legantoj, kiuj konatiĝas kun la rusa literaturo nur per Esperantaj tradukoj, povis ricevi la imagon, ke Miĥail Lermontov (1814–1841) estas aŭtoro duaranga, reprezentita nur per kelkaj flaviĝintaj volumetoj, mezkvalite tradukitaj. Ilin mirigus ekscii, ke ĝuste Lermontov estas ŝatata verkisto por multaj milionoj da rusoj. Sufiĉas mencii, ke lia duvoluma *Elektita verkaro*, eldonita en Sovetunio fine de la 1980aj jaroj, havis senprecedencan eldonkvanton — 14 milionoj da ekzempleroj, pli multe ol la tiutempe aperintaj elektitaj verkaroj de Puŝkin (10,7 mln ekz.), Jesenin (7 mln ekz.) kaj Majakovskij (6 mln ekz.).

Malgraŭ la frua morto de Lermontov — nur 26-jara li estis je la fatala duelo piede de la monto Maŝuk — liaj verkoj poeziaj estas pintoj en la rusa romantika poezio, kaj liaj prozaj verkoj fariĝis la bazo de la rusa realisma romano, ĝenro alte aprecata en la tuta mondo.

Principidino Mary estas la kerna novelo de la kvin-novela romano *Heroo de nia epoko*. Ĝi estis ekverkita en 1838 laŭ la impresoj pri Kaŭkazo,

kien Lermontov estis forsendita el Peterburgo pro la kontraŭreĝima poemo okaze de la morto de Aleksandr Puŝkin.

La protagonisto de *Princidino Mary* estas eksgvardia armea oficiro (samkiel Lermontov tiutempe) Peĉorin. Liaj skeptiko pri la moralaj valoroj, egocentrismo kaj manko de klare esprimita vivocele, kompletigitaj de la nekontestebla intelekto kaj rara kapablo al objektiva memanalizo faris lin karakteriza tipo por tiuepoka Ruslando. Lermontov sukcesis eviti la tradician edifan elementon kaj lasis al la legantoj (kaj kritiko) la privilegion laŭdi aŭ kondamni la protagoniston; eble ankaŭ pro tio la romano estas daŭre reeldonata, legata kaj ŝatata ĉie, kie oni legas kaj parolas en la rusa lingvo. La figuro de Peĉorin fariĝis parto de la rusa kulturo, ne malpli integra ol la figuroj de Onegin kaj Bazarov.

Sed tiu ĉi volumeto celas ne nur konigi al la esperantista legantaro plian gravan verkon el la rusa literaturo, kiu ĝis nun ekzistis en la mankohava traduko de Edgar von de Wahl. Per tiu ĉi eldono ni omaĝas al la naŭdeka datreveno de Nikolaj Danovskij (1905–1988) — elstara

ruslanda ĵurnalisto, instruanto, redaktoro kaj tradukisto, aŭtoro de la populara *Enkonduko al la tradukarto*.

La redakcio de *Ruslanda Esperantisto* dankas s-ron Bronislav Ĉupin, kiu zorge konservis la manuskripton de la traduko kaj disponigis ĝin al ni.

Aleksander Korĵenkov

La elektronika versio de *Princidino Mary* estas eldonita kaj senpage disponigita de *Sezonoj* okaze de la ducenta naskiĝdatreveno de Miĥail Lermontov.

La 11an de majo.

Hieraŭ mi venis en Pjatigorskön kaj luis
Hloĝejon rante de l'urbo, sur la plej alta loko,
piede de la monto Maŝuk: la nuboj dum
tempestoj malsupreniĝos ĝis mia tegmento.
Hodiaŭ je la kvina matene, kiam mi malfermis
fenestron, mia ĉambro pleniĝis per aromo de
floroj, kreskantaj en la modesta ĝardeneto.
Branĉoj de florantaj merizoj rigardas al mi tra
fenestroj, kaj la vento kelkiam superŝutas mian
skribotablon per blankaj petaloj. Mi havas
miraklan vidaĵon je tri flankoj. Okcidente la
kvinkapa Beŝtu bluas kvazaŭ «la lasta nubo de l'
dispelita ŝtormo»[1]; norde sin levas Maŝuk, kiel
vila persa ĉapo, kaj ŝirmas tutan parton de l' ĉiela
kupolo ĉi-loke. Orienten estas pli gaje rigardi:
malsupre sub mi pitoreskas ĉarme pura nova
urbeto, bruas kuracaj fontoj, bruas diverslingva
homamaso, kaj tie fore amfiteatre baŭmas
montoj ĉiam pli kaj pli blue kaj nebule, kaj sur
rando de la horizonto sin trenas arĝenta ĉeno da
neĝaj pintoj, komencante de Kazbek kaj finante
per la dukapa Elbrus... Estas gaje vivi en simila
lando! Iu jubila sento estas verŝita en ĉiuj miaj

vejnoj. La aero estas pura kaj freŝa kvazaŭ infana kiso. La suno blindigas, la ĉielo bluas — kion, ŝajne, ankoraŭ oni povas deziri? Por kio estus ĉi tie pasioj, deziroj, bedaŭroj?.. Tamen estas tempo. Mi iros al la fonto de Elizabeta: tie, oni diras, matene kunvenas la tuta akva societo.

* * *

Malsuprenirinte en mezon de l' urbo, mi ekpaŝis sur bulvardo, kie mi renkontis kelkajn tristajn grupojn, malrapide suprenirantaj al montoj: plejparte familioj de stepaj bienuloj; tion oni povas tuj diveni laŭ uzitaj malnovmodaj surtutoj de edzoj kaj laŭ rafinitaj vestoj de edzinoj kaj filinoj; evidente la tuta akva junularo jam estas prikonsiderita de ili, ĉar ili rigardis min kun milda scivolemo: peterburge tajlorita surtuto konfuzis ilin, sed baldaŭ rekoninte armeajn epoletojn, ili forturnis sin kun indigno.

Edzinoj de lokaj potenculoj, por tiel diri, mastrinoj de l' akvoj, estis pli favoraj: ili havis lornetojn, ili malpli atentis uniformon, ili kutimiĝis en Kaŭkazo renkonti sub numerita butono[2] ardan koron kaj sub blanka kaskedo kleran menson. La sinjorinoj estas amindaj kaj longe amindaj. Ĉiun jaron iliaj adorantoj estas

anstataŭataj de novaj. Kaj, eble, ĝuste en tio estas sekreto de ilia senlaca afableco. Suprenirante laŭ mallarĝa vojeto al la fonto de Elizabeta, mi preteriris atinginte amason da viroj en civilaj kaj militaj vestoj, kiuj, kiel mi poste eksciis, konsistigis apartan klason de homoj inter la sopirantoj de akva movo. Ili trinkas — tamen ne la akvon, promenas malmulte, amindumas nur pretere: ili ludas kaj plendas kontraŭ enuo. Ili estas dandoj: mergante sian ĉirkaŭplektitan glason en puton kun minerala akvo, ili akceptas akademian pozon; la civiluloj portas hele bluajn kravatojn, la militistoj ellasas el post kolumo krispon. Ili konfesas profundan malestimon al provincaj sinjorinoj kaj sopiras pri ĉefurbaj aristokrataj salonoj, kien oni ilin ne allasas.

Fine, jen estas la puto... Sur placeto proksime de ĝi estas konstruita dometo kun ruĝa tegmento super la kuvejo, kaj iom pli malproksime galerio, kie oni promenas dum pluvo. Kelkaj vunditaj oficiroj sidis sur benko, submetinte lambastonojn — palaj, malgajaj. Kelkaj sinjorinoj rapidpaŝe iris tien-reen laŭ la placeto, atendante efikon de akvoj. Inter ili estis du-tri kun ĉarmetaj vizaĝoj. Sub vitaj aleoj, kovrantaj deklivon de

Maŝuk, flagris de tempo al tempo pitoreskaj ĉapeletoj de ŝatantinoj pri soliĝo en duopo, ĉar ĉiam mi rimarkis apud tia ĉapeleto ĉu militan kaskedon, ĉu hidan rondan ĉapon. Sur kruta roko, kie estas konstruita pavilono, nomata «Eola Harpo», staraĉis ŝatantoj de pejzaĝoj kaj alĝustigis teleskopon vide al Elbruso; inter ili estis du gubernistoj kun siaj edukatoj, venintaj sin kuraci de skrofolo.

Anhelante, mi haltis ĉe la monta rando kaj, apoginte min kontraŭ dometa angulo, komencis pririgardi la pitoreskan ĉirkaŭaĵon, kiam subite mi aŭdis de post mi konatan voĉon:

— Peĉorin! Ĉu delonge ĉi tie?

Mi turnis min: Gruŝnickij! Ni brakumis nin. Mi konatiĝis kun li en la aganta taĉmento. Li estis vundita per kuglo en kruron kaj forveturis al akvoj unu semajnon antaŭ mi.

Gruŝnickij estas signojunkro[3]. Li militservas nur unu jaron, portas laŭ specifa tipo de dandeco dikan soldatan mantelon. Li havas la soldatan krucon de Georgo. Li estas bonfigure skulptita, malhelhaŭta kaj nigrahara; laŭ la aspekto oni povas difini lian aĝon je dudek kvin jaroj, kvankam li havas apenaŭ dudek unu. Parolante li

fiere levĵetas la kapon malantaŭen, kaj ĉiuminute tordas la lipharojn per la maldekstra mano, ĉar per la dekstra li sin apogas je lambastono. Li parolas rapide kaj baroke: li estas el tiuj homoj, kiuj en ĉiu hazardo de la vivo havas pretajn bombastajn frazojn, kiujn simpla belo ne tuŝas kaj kiuj grave sin togas en neordinarajn sentojn, altecajn pasiojn kaj eksterordinarajn suferojn. Produkti efekton estas ilia ĝuo; ili freneze plaĉas al romantikaj provincaninoj. Al maljunaĝo ili iĝas aŭ pacemaj bienuloj, aŭ ebriuloj — kelkiam tio kaj alio. En iliaj animoj ofte estas multaj bonaj ecoj, sed neniom da poezio. La pasio de Gruŝnickij estis deklami: li bombardis per vortoj tuj, kiam la konversacio eliris el ciklo de ordinaraj konceptoj; mi neniam povis disputi kun li. Li ne respondas viajn oponojn, li vin ne aŭskultas. Ĵus vi ĉesis, li komencas longan patosaĵon, evidente havantan iun ligon kun tio, kion vi diris, sed kiu efektive estas nur daŭrigo de lia propra prelego.

Li estas sufiĉe sprita; liaj epigramoj estas ofte amuzaj, sed ili neniam estas trafaj kaj koleraĵoj: neniam li povas mortigi per sola vorto; li ne konas homojn kaj iliajn malfortajn kordojn, ĉar la

tutan vivon li okupiĝis pri sia persono. Lia celo estas iĝi heroo de romano. Li tiel penis kredigi aliujn, ke li estas estaĵo kreita ne por paco, kondamnita al iuj misteraj suferoj, ke li preskaŭ ekkredis tion. Pro tio li tiel fiere portas sian dikan soldatan kapoton. Mi komprenis lin, kaj pro tio li ne ŝatas min, kvankam ekstere ni estas en tre amikaj rilatoj. Gruŝnickij famas kiel eminenta aŭdaculo; mi vidis lin en batalo: li svingis la sabron, kriis kaj sin ĵetis antaŭen, ferminte la okulojn. Ĝi estas iel ne rusa kuraĝo!..

Ankaŭ mi lin ne ŝatas: mi sentas, ke ni iam kunpuŝiĝos sur mallarĝa vojo, kaj al unu el ni ne ridetos la sorto.

Ankaŭ lia veno al Kaŭkazio estas sekvo de lia romantika fanatikeco: mi estas konvinkita, ke unu tagon antaŭ la forveturo el la gepatra vilaĝo li parolis kun lugubra aspekto al iu beleta najbarino, ke li veturas ne por simple militservi, sed li serĉas morton, ĉar, ĉe tio li verŝajne ŝirminte la okulojn permane, daŭrigus tiel: «ne, vi (aŭ ci) ne devas tion scii! Via pura animo skuiĝos! Kaj por kio? Kio mi estas por vi? Ĉu vi komprenos min?..» — kaj tiel plu.

Li mem diris al mi, ke la kaŭzo, iginta lin eniri

la K-an regimenton, restos eterna mistero inter li kaj ĉieloj.

Cetere, dum la minutoj, kiam Gruŝnickij deĵetas la tragedian togon, li iĝas ĉarma kaj amuza. Mi scivolas vidi lin kun virinoj: en tiuj cirkonstancoj, mi pensas, li faras penojn!

Ni renkontiĝis kiel malnovaj amikoj. Mi komencis demandi lin pri la vivmaniero ĉe la akvoj kaj pri la notindaj personoj.

— Ni trenas sufiĉe prozan vivon, — li diris kun suspiro, — la matenaj trinkantoj de l' akvo estas flegmaj kiel ĉiuj malsanuloj, kaj la vesperaj trinkantoj de vino — netolereblas kiel ĉiuj sanaj. La virina societo ekzistas: sed de ĝi fontas negranda konsolo: ili ludas viston, sin vestas malbele kaj terure parolas france. Ĉi-jare venis el Moskvo nur princino Ligovskaĵa kun la filino; sed mi ne estas konata kun ili. Mia soldata kapoto servas kiel sigelo de rezignato. La kunsento, kiun ĝi elvokas, estas peza kiel almozo.

Tiuminute preter ni al la puto pasis du sinjorinoj: unu aĝa, aliu juna, svelta. Iliajn vizaĝojn sub la ĉapeletoj mi ne distingis, sed ili estis vestitaj laŭ la rigoraj reguloj de l' plej bona gusto: nenio superflua. La dua surhavis fermitan

robon *gris de perles*[4]; *facila silka tuko* envolvis ŝian elastan kolon. Ŝuoj *couleur puce*[5] formis ŝian malgrasan piedeton ĉe la maleolo tiel ĉarme, ke eĉ iu ne konsekrita en misterojn de belo, nepre aŭsus pro miro. Ŝia *facila sed nobla paŝmaniero* havis en si ion virgan, forglitantan de difino, sed kompreneblan al vido. Kiam ŝi pasis preter ni, de ŝi zefiris tiu neesprimebla aromo, per kiu kelkiam odoras letereto de ĉarma virino.

— Jen princino Ligovskaja, — diris Gruŝnickij, — kaj kun ŝi la filino Mary, kiel ŝi estas nomata de l' patrino laŭ angla maniero. Ili estas ĉi tie nur tri tagojn.

— Tamen vi jam konas ŝian nomon?

— Jes, mi hazarde aŭdis, — li respondis, ruĝiĝinte, — mi konfesas, ke mi ne deziras konatiĝi kun ili. Tiu fiera nobelaro rigardas nin, armeanojn, kvazaŭ sovaĝulojn. Kaj kiom gravas por ili, ĉu estas menso sub la numerita kasketo kaj koro sub dika kapoto?

— Kompatinda kapoto! — mi diris, rikanante. — Kaj kiu estas la sinjoro alpaŝanta al ili kaj tiel komplezeme transdonanta glason?

— Ho! Li estas moskva dando Rajeviĉ! Li estas ludulo: tio estas tuj videbla laŭ la grandega ora

ĉeno, kiu serpentas laŭ lia hele blua veŝto. Kaj kia dika promenbastono[6], kiel ĉe Robinsono Kruso. Jes kaj ale la barbo kaj hararanĝo *à la moujik*[7].

— Vi estas kolera kontraŭ la tuta homa gento.

— Kaj estas pro kio...

— Nu! Ĉu vere?

Dum la tempo la sinjorinoj foriris de l' puto kaj estis preterirantaj nin. Gruŝnickij sukcesis akcepti dramon pozon helpe de lambastonoj kaj laŭte respondis al mi france:

— *Mon cher, je haïs les hommes pour ne pas les mépriser, car autrement la vie serait une farce trop dégoûtante*[8].

La beleta principidino turnis la kapon kaj donacis longan scivolan rigardon al la oratoro. La esprimo de l' rigardo estis tre nedifinita, sed ne moka, pro kio mi interne gratulis lin tutanime.

— La principidino Mary estas tre ĉarma, — mi diris al li. — Ŝi havas tiom velurajn okulojn, — ĝuste velurajn: mi konsilas al vi alproprigi tiun esprimon, parolante pri ŝiaj okuloj; supraj kaj malsupraj okulharoj estas tiel longaj, ke la sunradioj ne reflektiĝas en ŝiaj pupiloj. Mi ŝatas tiajn okulojn sen brilo: ili estas tiom molaj, kvazaŭ ili glatkarekus vin... Cetere, ŝajnas, ke ĉio,

kio estas bona en ŝia vizaĝo, limiĝas per ili... Kaj ĉu ŝiaj dentoj estas blankaj? Tio estas tre grava! Bedaŭrinde ŝi ne ridetis al via pompa frazo.

— Vi parolas pri ĉarma virino, kvazaŭ pri angla ĉevalo, — diris Gruŝnickij kun indigno.

— *Mon cher*, — mi respondis al li, penante imiti lian tonon. — *Je méprise les femmes pour ne pas les aimer, car autrement la vie serait un mélodrame trop ridicule*[9].

Mi min turnis kaj iris for de li. Dum ĉirkaŭ duonhoro mi promenis laŭ la vitaj aleoj, laŭ kalkaj rokoj kaj arbustaĵoj, volviĝantaj inter ili. Ekvarmiĝis kaj mi rapidis hejmen. Preterirante la mineralan fonton, mi haltis ĉe la tegmentita galerio por respiri sub ties ombro, kaj tio liveris al mi okazon esti atestanto de kurioza sceno. La agintaj personoj sin trovis en jena situacio. La princino kun la moskva dando sidis sur benko en la tegmentita galerio, kaj ili ambaŭ estis okupitaj, ŝajne, per serioza konversacio. La principino, kiu verŝajne, jam fortrinkis la lastan glason, promenis enpensiginte apud la puto. Gruŝnickij staris ĉe la puto; neniu plu estis sur la placeto.

Mi alpaŝis pli proksimen kaj kaŝis min post angulo de la galerio. En tiu minuto Gruŝnickij

faligis sian glason sur sablon kaj penis kliniĝi por levi ĝin; la vundita kruro malhelpis al li. Malfeliĉulo! Kiel li penegis, sin apoginte kontraŭ la lambastono, sed ĉio estis vana. Lia esprimoplena vizaĝo efektive bildigis suferon.

Princidino Mary vidis ĉion ĉi pli bone ol mi.

Pli facile ol birdo ŝi saltis al li, klinis sin, levis la glason kaj transdonis ĝin al li per korpa movo, plena de neesprimebla ĉarmo, poste ŝi terure ruĝiĝis, ĵetis rigardon al la galerio kaj, konvinkiĝinte, ke ŝia panjo nenion vidis, ŝajnis tute trankviliĝi. Kiam Gruŝnickij malfermis la buŝon por danki ŝin, ŝi jam estis malproksime. Post unu minuto ŝi eliris el la galerio kun la patrino kaj la dando; sed irante preter Gruŝnickij, ŝi akceptis tre gravan kaj respektan aspekton, eĉ ne turnis sin, eĉ ne rimarkis lian pasian rigardon, per kiu li longe akompanis ŝin, ĝis ŝi malaperis post bulvardaj tilioj, malsuprenirinte la monton... Sed jen ŝia ĉapelo sagis trans la strato, ŝi enkuris la pordegon de unu el plej bonaj domoj en Pjatangorsko. Ŝin sekvis la princino, kiu ĉe la pordego ĝisrevidis Rajeviĉ per kapsaluto.

Nur tiam la kompatinda pasia signojunkro rimarkis mian ĉeeston.

— Ĉu vi vidis? — li diris, fortike premante mian manon. — Vera anĝelo.

— Kial? — mi demandis kun mieno de plej neta simplanimo.

— Ĉu vi ne vidis?

— Kontraŭe, mi vidis: ŝi levis vian glason. Se ĉi tie estus gardisto, li farus la samon, kaj ankoraŭ pli rapide, esperante ricevi ion por brando. Cetere, estas tute kompreneble, ke ŝi kompatis vin: vi faris tiel teruran grimacon, kiam vi apogis vin per la trapafita kruro...

— Kaj ĉu vi estis neniel tuŝita, rigardante ŝin tiuminute, kiam la animo radiis sur ŝia vizaĝo?

— Ne.

Mi mensogis; sed mi volis inciti lin. Mi havas denaskan pasion spiti. Tuta mia vivo estis nur ĉeno da malĝojaj kaj fiaskaj spitoj al la koro aŭ al la menso. Ĉeesto de entuziasmulo superverŝas min per januara frostoj, kaj mi pensas, ke oftaj interrilatoj kun velka flegmulo farus min pasia revulo. Mi konfesas ankoraŭ, ke neagraba konata sento trakuris mian koron tiumomente: la sento estis envio; mi kuraĝe diras «envio», ĉar mi al kutimiĝis konfesi al mi; kaj estas dubinde, ĉu oni povus trovi junan viron, kiu renkontinte

ĉarman virinon, alforĝintan lian farniantan atenton kaj subite malkaŝe preferintan alian en lia ĉeesto, egale al ŝi nekonatan, apenaŭ, mi diras, oni povus trovi tian junulon (memkompreneble, vivintan en la granda mondo kaj al kutimiĝintan dorloti sian memamon), kiu ne estus malagrabla pikita per tio.

Mi silente descendis kun Gruŝnickij de la monto kaj iris laŭ la bulvardo preter fenestroj de la domo, kie malaperis nia belino. Ŝi sidis ĉe fenestro. Gruŝnickij ŝirtiris mian brakon, ĵetis al ŝi unu el tiuj svage teneraj rigardoj, kiuj tiel malmulte efikas virinojn. Mi direktis al ŝi mian lorneton[10] kaj rimarkis, ke ŝi ridetis al lia rigardo kaj ke mia aroga lorneto neŝerce kolerigis ŝin. Efektive, kiun rajton havas kaŭkazia armeano direkti vitron al moskva princidino?

La 13an de majo.

Hodiaŭ matene min vizitis kuracisto; lia nomo estas Verner, sed li estas ruso. Ĉu tio estas mirinda? Mi konis unu Ivanov-on, kiu estis germano.

Verner estas homo neordinara pro multaj kaŭzoj. Li estas skeptikulo kaj materiisto, kiel preskaŭ ĉiuj medicinistoj, kaj kune kun tio li estas poeto, kaj serioza poeto de faro ĉiam, kaj ofte poeto de vorto, kvankam dum sia tuta vivo li ne verkis eĉ du versojn. Li studis ĉiujn vivajn kordojn de la homa koro, kiel oni lernas tendenojn de kadavro, sed li neniam povis utiligi sian scion: same kelkiam plej bona anatomo ne kapablas kuraci febron! Kutime Verner kaŝe primokis siajn malsanulojn; sed foje mi vidis, kiel li ploris super mortanta soldato... Li estis malriĉa, revis pri milionoj, sed pro mono li ne farus eĉ unu superfluan paŝon: foje li diris al mi, ke li plivolonte faros komplezon al malamiko ol al amiko, ĉar tio signifus vendi bonfaron, dum la malamo nur plifortiĝos laŭ mezuro de la grandanimo de malamiko. Li havis akran langon: sub ŝildo de lia epigramo pli ol unu bonulo

famiĝis kiel banala stultulo; liaj konkurantoj, envidemaj akvaj medicinistoj, disvastigis onidiron, ke li pentras karikaturojn pri siaj malsanuloj — preskaŭ ĉiuj malsanuloj furioziĝis kaj rifuzis de li. Liaj amikoj, ĉiuj vere honestaj homoj, servantaj en Kaŭkazio, vane penis restarigi lian falintan krediton.

Lia eksteraĵo estis el tiuj, kiuj je unua rigardo efikas malagrabla, sed kiuj plaĉas post ioma tempo, kiam la okuloj ellernos legi en malkorektaj trajtoj spuron de l' animo elprovita kaj alta. Estis ekzemploj, ke virinoj enamiĝis je tiaj homoj ĝis frenezo kaj ne ŝanĝus ilian hidon kontraŭ beleco de plej freŝaj rozaj endimionoj; oni devas respekti juston de virinoj: ili havas instinkton de beleco anima; pro tio do, povas esti, la homoj similaj al Verner tiel pasie ŝatas virinojn.

Verner estis malalta, malgrasa kaj malforta, kvazaŭ infano. Unu el liaj kruroj estis pli longa ol la alia, kiel tiu de Byron; kompare kun la torso lia kapo ŝajnis grandega; li tondis harojn subkombile kaj tuberoj de lia kranio, nudigitaj tiamaniere, mirigus frenologojn per stranga kombino de antipodaj emoj. Liaj malgrandaj nigraj okuloj,

ĉiam sentrankvilaj, penis penetri viajn pensojn. En lia vesto estis rimarkeblaj gusto kaj akurateco; liaj malgrasaj, tendenozaj kaj malgrandaj manoj belis en hele flavaj gantoj. Liaj surtuto, kravato kaj veŝto estis konstante nigraj. Junularo kromnomis lin Mefisto, li ŝajnis koleron pro la kromnomo, sed efektive ĝi flatis lian memamon. Ni baldaŭ komprenis unu la alian kaj iĝis agrablaj konatoj, ĉar al amikeco mi estas malkapabla: el du amikoj unu estas ĉiam sklavo de la alia, kvankam ofte neniu el ili konfesas tion al si; sklavo mi ne povas esti, kaj regi alium tiuokaze estus laciga laboro, ĉar samtempe oni devus trompi; kaj ale mi havas lakeojn kaj monon! Jen kiel ni fariĝis agrablaj konatoj: mi renkontis Verner-on en S... inter multnombra kaj brua rondo de gejunuloj; la konversacio prenis al la fino de l' vespero filozofie metafizikan direkton; ni parolis pri konvinkoj: ĉiu estis konvinkita pri diversaj diversajoj.

— Kio koncernas min, mi estas konvinkita nur pri unu sola aĵo... — diris la doktoro.

— Pri kio do? — mi demandis, dezirante scii opinion de l' homo, kiu silentis ĝis tiu tempo.

— Pri tio, — li respondis, — ke pli aŭ malpli frue unu belan matenon mi mortos.

— Mi estas pli riĉa ol vi, — mi diris, — mi havas krom tio ankoraŭ konvinkon, nome: unu malbelegan vesperon mi havis malfeliĉon naskiĝi.

Ĉiuj trovis, ke ni diras sensencaĵojn, kvankam vere neniu el ili diris ion pli saĝan. De tiu minuto ni distingis unu la alian en amaso. Ni ofte kunvenis duope kaj traktis abstraktajn temojn tre serioze, ĝis ni rimarkis, ke ni reciproke mistifikas unu la alian. Tiam, rigardinte kun signifo reciproke en la okulojn, kiel faris romiaj aŭguroj, laŭ aserto de Cicero, ni komencis ridi, kaj satridinte, ni disiris kontentaj pri nia vespero.

Mi kuŝis sur sofo, direktinte la okulojn al la plafono kaj metinte la manojn subnuke, kiam Verner eniris mian ĉambron. Li sidiĝis en fotelon, starigis la promenbastonon en angulon, oscedis kaj anoncis, ke ekstere iĝis varmege. Mi respondis ke min tedas muŝoj, kaj ni ambaŭ eksilentis.

— Rimarku, estimata doktoro, — mi diris, — ke sen stultuloj estus tre enue en la mondo... Rigardu, jen ni du saĝaj homoj: ni scias anticipe,

ke pri ĉio oni povas senfine diskuti kaj tial ni ne diskutas; ni konas preskaŭ ĉiujn kaŝitajn pensojn unu de la aliu; unu vorto por ni egalas al tuta historio; ni vidas kernon de ĉiu nia sento tra triobla ŝelo. Trista aĵo estas ridinda al ni, la ridinda estas trista, kaj ĝenerale, verdire, ni rilatas indiferece al ĉio krom al ni mem. Do, interŝanĝo de sentoj kaj pensoj inter ni ne povas esti: ni scias unu pri la alia ĉion, kion ni volas scii, kaj pli scii ni ne volas. Restas la sola rimedo: rakonti novaĵojn. Diru al mi iun novaĵon.

Lacigite per longa parolo, mi fermis la okulojn kaj oscedis.

Li respondis iom pensinte:

— En via galimatio, tamen, estas unu ideo.

— Du! — mi respondis.

— Diru al mi unu, mi mem diros la alian.

— Bone, komencu! — mi diris, daŭrigante pririgardi la plafonon kaj ridetante interne.

— Vi volas scii iujn detalojn koncerne iun el la novvenintoj al la akvoj, kaj mi jam divenis pri kiu vi zorgas, ĉar pri vi oni jam demandis tie.

— Doktoro! ni vere ne devas interparoli: ni legas en la animoj.

— Nun, la dua...

— La dua ideo estas jena: mi volas igi vin rakonti ion; unue, ĉar aŭskulti estas malpli lacige; due, aŭskultante oni ne povas diri ion nedeziratan; trie, oni povas ekscii alies sekreton; kvare, ĉar la saĝaj homoj, kiel vi, pli ŝatas aŭskultantojn ol parolistojn. Nun la afero: kion diris al vi princino Ligovskaja pri mi?

— Ĉu vi estas tute certa, ke estis la princino... sed ne la principino?

— Tute certa.

— Kial?

— Ĉar la principino demandis pri Gruŝnickij.

— Vi havas grandan kapablon de konsidero. La principino diris, ke ŝi estas certa, ke la juna homo en la soldata kapoto estas oficiro, senrangigita pro duelo.

— Mi esperas, ke vi lasis ŝin en agrabla miskonvinko...

— Memkompreneble.

— La prologo jam estas!— mi ekkriis en admiro, — pri la epilogo de la komedio ni zorgos. Tute evidentas, ke la sorto klopodas pri tio, ke al mi ne estu enue...

— Mi antaŭsentas, — diris la doktoro, — ke kompatinda Gruŝnickij estos via viktimo...

— Pluen, doktoro...

— La princino diris, ke via vizaĝo estas konata al ŝi, ke ŝi verŝajne renkontis vin en Peterburgo, ie en la mondumo... mi diris vian nomon. Ĝi estas konata al ŝi. Ŝajnas, ke via historio faris tie multe da bruoj... La princino komencis rakonti pri viaj aventuroj, aldonante, kredeble, al mondumaj ĉikanoj siajn rimarkojn... La filino aŭskultis kun scivolemo. En ŝia imago vi iĝis heroo de romano en nova gusto... Mi ne refutis la princinon, kvankam mi sciis, ke ŝi parolas sensencaĵon.

— Digna amiko! — mi diris, etendinte al li mian brakon. La doktoro premis la manon sincere kaj daŭrigis:

— Se vi deziras, mi prezentos vin...

— Kompatu min! — mi diris, svinginte la brakojn. — Ĉu oni prezentas heroojn? Ili konatiĝas ne aliel ol savante sian amatinon el senevita morto...

— Kaj ĉu vi vere volas vin treni post la principidinon?..

— Male, tute male!.. Doktoro, fine mi triumfas: vi min ne komprenas!.. Cetere, tio ĉagrenas min, doktoro, — mi daŭrigis post minuto da silento, — mi neniam malkovras mem miajn sekretojn, mi

terure ŝatas, ke oni divenu ilin, ĉar tiamaniere mi ĉiam povas eventuale rifuzi de ili. Tamen vi devas priskribi al mi la patrinon kun la filino. Kiaj homoj ili estas?

— Unue, la princino — virino kvardek-kvinjara, — respondis Verner, — ŝi havas bonegan stomakon, sed la sango estas difektita: sur la vangoj estas ruĝaj makuloj. La duan duonon de l' vivo ŝi pasigis en Moskvo kaj tie dikiĝis en kvieta vivo. Ŝi ŝatas tentajn anekdotojn kaj mem diras foje maldecaĵojn, kiam la filino ne estas en la ĉambro. Ŝi anoncis al mi, ke la filino estas ĉasta kiel kolombino. Kial tio min koncernu?.. Mi volis respondi al ŝi, ke ŝi estu trankvila, kaj ke mi al neniuj diros tion! La princino kuracas sian reŭmatismen, kaj la filino dio-scias-kion. Mi preskribis al ili trinki po du glasoj da minerala akvo tage kaj sin bani dufoje semajne en dissolvita akva kuvo. La princino, ŝajne, ne al kutimiĝis regi; ŝi rivelas estimon al saĝo kaj scioj de la filino, kiu legis Byron-on angle kaj konas algebron: videble en Moskvo fraŭlinoj sin lanĉis en sciencon kaj bone faras — vere! Niaj viroj estas ĝenerale tiom neafablaj, ke koketi kun ili por saĝa virino evidente estas netolereble. La

princino tre ŝatas junajn virojn; la princidino rigardas ilin kun nuanco de malestimo; moskva kutimo! Ili sin nutras en Moskvo ekskluzive per kvardek-jaraj sprituloj.

— Kaj ĉu vi estis en Moskvo?

— Jes, tie mi iom praktikis.

— Daŭrigu.

— Sed ŝajnas, ke mi ĉion diris... Jes! Jen kio ankoraŭ: la princidino, ŝajne, ŝatas rezoni pri sentoj, pasioj kaj cetero... Ŝi pasigis unu vintron en Peterburgo, kaj ĝi ne plaĉis al ŝi, precipe la societo: verŝajne oni akceptis ŝin tre malvarme.

— Ĉu vi vidis neniun ĉe ili hodiaŭ?

— Kontraŭe: estis unu adjutanto, unu ceremoniema gvardiano kaj iu sinjorino el nove alvenintaj, parencino de l' princino laŭ la edza flanko, tre beleta, sed, ŝajne, tre malsana... ĉu vi renkontis ŝin ĉe la puto? — mezkreska, blonda, kun korektaj trajtoj, ftiza koloro de l' vizaĝo, kun nigra belgrajno sur la dekstra vango: ŝia vizaĝo mirigis min per esprimopleneco.

— Belgrajno? — mi murmuris tradente. — Ĉu vere?

La doktoro rigardis min kaj diris solene, metinte manon sur mian koron.

— Ŝi estas konata de vi!..

Mia koro batis kvazaŭ pli forte ol ordinare.

— Nun estas via vico triumfi! — mi diris. —

Nur mi esperas je vi: vi min ne perfidos. Mi ŝin ankoraŭ ne vidis, sed mi estas certa, ke mi rekonas en via portreto virinon, kiun mi amis en pasinto... Ne rakontu al ŝi eĉ unu vorton pri mi; se ŝi demandos, recenzu min malbone.

— Se vi volas!.. — diris Verner, levinte la ŝultrojn.

Kiam li foriris, terura angoro premis mian koron. La sorto kunigis nin denove en Kaŭkazo, aŭ ŝi intence venis ĉi tien sciante, ke ŝi povas min renkonti?.. Kaj kiel ni renkontos unu la alian? Kaj, ĉu estas ŝi?.. Miaj antaŭsentoj neniam trompis min. Ne estas en la mondo homo, super kiu la pasinto akirus tian potencon, kiel super mi. Ĉia mencio pri la pasinta angoro aŭ ĝojo dolore atakas mian animon kaj eligas el ĝi ĉiam la samajn sonojn... Mi estas stulte kreita: mi nenion forgesas, — nenion!

Post la tagmanĝo ĉirkaŭ la sesa horo mi iris al la bulvardo. Tie estis amaso; la princino kun la principidino sidis sur benko, ĉirkaŭitaj de junuloj, kiuj komplimentis, interrompante unu alian. Mi

lokigis min je kelka distanco sur alia benko, haltigis du konatajn D-ajn oficirojn kaj komencis rakonti al ili: videble estis ridinde, ĉar ili komencis ridegi kvazaŭ frenezaj. Scivolemo logis al mi iujn el la ĉirkaŭantoj de la principino; iom post iom ĉiuj forlasis ŝin kaj aliĝis al mia grupeto. Mi ne silentis: miaj anekdotoj estis saĝaj ĝis stulteco, miaj mokoĵoj pri la pasantaj preter ni originaluloj estis venenaj ĝis furiozo... Mi daŭrigis gajigi la publikon ĝis la sunsubiro. Kelkfoje la principino kun la patrino subbrake preterpasis min, akompanate de iu maljuna lamulo; kelkfoje ŝia rigardo, saginte min, esprimis amaron, penante esprimi indiferenton...

— Kion li rakontis al vi? — ŝi demandis al la junuloj, revenintaj al ŝi pro ĝentileco. — Verŝajne iun tre amuzan historion, siajn batalajn heroaĵojn?.. — ŝi diris tion sufiĉe laŭte kaj evidente kun intenco piki min. «Ah-ha! — mi pensis, — vi ne ŝerce koleras, kara principino; atendu, plu estos pli!»

Gruŝnickij sekvis ŝin kvazaŭ raba besto, kaj ne forturnante de ŝi la okulojn. Mi vetas, ke morgaŭ li petos, ke iu prezentu lin al la principino. Ŝi estos tre ĝoja, ĉar ŝi enuas.

La 16an de majo.

Dum du tagoj miaj aferoj terure progresis. La principidino definitive malamegas min; oni transdiris al mi du-tri epigramojn je mia konto, sufiĉe pikajn, sed samtempe tre flatajn. Al ŝi estas terure strange, ke mi, kiu al kutimiĝis al bona societo kaj estas tiel proksima al ŝiaj peterburgaj kuzinoj kaj onklinoj, ne penas konatiĝi kun ŝi. Ni renkontiĝas ĉiutage ĉe la puto, en la bulvarado; mi aplikas ĉiujn miajn fortojn por logi for de ŝi ŝiajn adorantojn, brilajn adjutantojn, palajn moskvanojn kaj aliajn, — kaj mi preskaŭ ĉiam prosperas. Mi ĉiam malamamis gastojn ĉe mi: nun mi ĉiutage havas plenan hejmon, ili manĝas tage kaj vespere, ludas — kaj ve, mia ĉampano triumfas super la forto de ŝiaj magnetaj okuletoj!

Hieraŭ mi renkontis ŝin en la vendejo de Ĉelaĥov; ŝi marĉandis pri mirinda persa tapiŝo. La principidino petegis sian patrinon ne avari: la tapiŝo bele ornamus ŝian kabineton!.. Mi donis kvardek rublojn da pliaĵo kaj aĉetis ĝin; pro tio mi estis rekompencita per rigardo, kie brilis plej admirinda furiozo. Ĉirkaŭ la tagmanĝa tempo mi ordonis pasigi preter ŝiaj fenestroj mian ĉerkesan

ĉevalon, kovritan per la tapiŝo. Verner estis ĉe ili tiutempe kaj diris al mi, ke la efekto de l' sceno estis plej drameca. La principidino volas prediki militiron kontraŭ min; mi eĉ rimarkis, ke du adjutantoj sin tenantaj ĉe ŝi, jam tre seke salutas min, tamen ĉiutage tagmanĝas ĉe mi.

Gruŝnickij akceptis misteran aspekton: li paŝas kun la brakoj postdorse, kaj neniu rekonas; lia kruro resaniĝis, li apenaŭ lamas. Li trovis okazon alparoli la principinon por diri iun komplimenton al la principidino; videble, ŝi estas ne tre postulema, ĉar de tiu tempo al lia saluto ŝi respondas per la plej ĉarma rideto.

— Ĉu vi rezolute ne volas konatiĝi kun Ligovskaja'j? — hieraŭ li diris al mi.

— Rezolute.

— Indulgu! Estas la plej agrabla hejmo en la akvoj! La tuta ĉi-tiea plej bona societo...

— Amiko mia, al mi eĉ ne ĉi-tiea terure tedis. Kaj vi ilin vizitas?

— Ne ankoraŭ; mi interparolis unu-du fojojn kun la principidino, ne pli. Vi ja scias, ke iel instigi la inviton en la hejmon estas neoportune, kvankam ĉi tie estas praktikate... Alia afero, se mi portus epoletojn...

— Indulgu! Ja tiel estas multe pli interese! Vi simple ne kapablas eluzi la avantaĝon de via situacio... Ja la soldata kapoto en la okuloj de ĉiu sentema fraŭlino faras vin heroo kaj suferanto.

Gruŝnickij ridetis memkontente.

— Kia sensencaĵo! — li diris.

— Mi estas certa, — mi diris, — ke la principino estas jam enamiĝinta en vin.

Li ruĝiĝis ĝisorele kaj fiere vezikiĝis.

Ho, memamo! Vi estas la levilo, per kiu Arĥimedo volis levi terglobon!..

— Vi ĉion primokas! — li diris, ŝajnigante koleriĝon. — Unue, ŝi min konas ankoraŭ tiel malmulte...

— La virinoj amas nur tiujn, kiujn ili ne konas.

— Sed mi ja tute ne pretendas plaĉi al ŝi: mi simple volas konatiĝi kun agrabla hejmo, kaj estus tute ridinde, se mi havus iajn esperojn... Jen vi, ekzemple, alia afero! Vi estas peterburgaj venkantoj: nur unu via rigardo, kaj virinoj tuj degelas... Kaj ĉu vi scias, Peĉorin, kion diris la principino pri vi?..

— Kiamaniere? Ĉu ŝi jam parolis al vi pri mi?

— Ne ĝoju tamen. Iam mi alparolis ŝin hazarde ĉe la puto; la tria ŝia vorto estis: «Kio

estas la sinjoro, kiu havas tian malagrablan pezan rigardon? Li estis kun vi, tiam...» Ŝi ruĝiĝis kaj ne volis nomi la tagon, memorinte sian ĉarman kondutaĵon. «Vi ne bezonas diri la tagon, — mi respondis al ŝi: ĝi estos eterne gravurita en mia memoro...» Amiko mia, Peĉorin! mi ne gratulas vin; vi estas ĉe ŝi en malbona noto... Kaj vere, bedaŭrinde! Ĉar Mary estas tre ĉarma!

Necesas rimarki, ke Gruŝnickij estas de tiuj homoj, kiuj, dirante pri virino, kun kiu estas apenaŭ konataj, nomas ŝin *mia Mary*, *mia Sophie*, se ŝi havis feliĉon plaĉi al ili.

Mi akceptis seriozan mienon kaj diris:

— Jes, ŝi ne estas hida... Nur gardu vin, Gruŝnickij! Rusaj fraŭlinoj plejparte sin nutras nur per platona amo, ne almiksante al ĝi person pri edziniĝo; kaj platona amo estas la plej sentrankvila. La principino ŝajnas esti el tiuj virinoj kiuj volas, ke oni ilin amuzu: se du minutojn sinsekve al ŝi estos enue apud vi, vi pereis senretene, via silento devas eksciti ŝian scivolemon, via parolo — neniam kontentigu ŝin plene; vi devas alarmi ŝin ĉiuminute; dek fojojn ŝi ignoras publike por vi ĉies opinion kaj nomos

tion ofero, kaj, por rekompenci sin pro tio, ŝi komencos vin turmenti — kaj poste simple diros, ke ŝi ne povas vin toleri. Se vi ne akiros potencon super ŝi, do eĉ ŝia unua kiso ne donos al vi rajton al la dua; ŝi satkoketos kun vi, kaj post du-tri jaroj ŝi edziniĝos al hidulo pro obeemo al la patrino, kaj estos certiganta vin, ke ŝi estas malfeliĉa, ke ŝi nur unu homon konis kaj amis, tio estas vin, sed la ĉielo ne volis unuigi ŝin kun li, ĉar li havis soldatan kapoton, kvankam sub la dika griza kapoto batis la koro pasie nobla...

Gruŝnickij frapis tablon per pugno kaj ekpaŝis tien-reen en la ĉambro.

Mi ridegis interne kaj eĉ du fojojn ridetis, sed li, al mia feliĉo, tion ne rimarkis. Tute evidente, li enamiĝis, ĉar iĝis ankoraŭ pli fidema ol antaŭe; sur lia fingro eĉ aperis arĝenta ringo kun nielaĵo, de loka metilaboro: ĝi ŝajnis al mi suspektinda... Mi komencis ĝin ekzameni, kaj kion mi vidis?.. Per etaj literoj estis gravuritaj sur interna surfaco la nomo «Mary» kaj apude — la dato, kiam ŝi levis la faman glason. Mi kaŝis mian malkovron; mi ne volas igi lin konfesi; mi volas, ke li mem elektu min sia konfidato, — kaj tiam mi estos ĝuanta.

Hodiaŭ mi leviĝis malfrue; venis al la puto — jam neniŭ estis. Estis venanta varmego; blankaj vilecaj nuboj rapide kuris de neĝaj montoj, profetante tempeston; la kapo de Maŝuk fumis, kiel estingita torĉo; ĉirkaŭ ĝi volviĝis kaj rampis, kvazaŭ serpentoj, grizaj flokoj de nuboj, haltigitaj en siaj streboj kaj kvazaŭ kroĉiĝintaj al la monta arbustaro. La aero estis saturita de elektro. Mi profundiĝis en vitan aleon, kondukantan al groto; al mi estis malĝoje. Mi pensis pri la juna virino kun survanga belgrajno, pri kiu rakontis al mi la kuracisto... Kial ŝi estas ĉi tie? Kaj ĉu estas ŝi? Kaj kial mi opinias, ke estas ŝi? Kaj kial mi eĉ certas pri tio? Ĉu malmultaj virinoj havas belgrajnon survange? Tiamaniere meditante mi alpaŝis al la groto. Kaj ekvidis, ke en malvarma ombro de ĝia volbo, sur ŝtona benko sidas virino kun pajla ĉapelo, volvita en nigra ŝalo, malleviste la kapon brusten, la ĉapelo kovris ŝian vizaĝon. Mi jam volis reveni por ne rompi ŝiajn revojn, kiam ŝi ĵetis rigardon al mi.

— Vera! — mi ekkriis senintence.

Ŝi ekstremis kaj paliĝis.

— Mi sciis, ke vi estas ĉi tie, — ŝi diris. Mi

sidiĝis apud ŝi kaj prenis ŝian manon. Delonge forgesita tremeto trakuris miajn tendenojn ĉe la sono de l' kara voĉo; ŝi rigardis en miajn okulojn per siaj profundaj kaj trankvilaj okuloj: en ili estis esprimita nefidemo kaj io simila al riproĉo.

— Ni delonge ne intervidiĝis, — mi diris.

— Delonge, kaj ambaŭ ŝanĝiĝis en multo!

— Do, vi jam ne amas min?..

— Mi edziniĝis!.. — ŝi diris.

— Denove? Sed ja antaŭ kelkaj jaroj ankaŭ ekzistis tiu kaŭzo, kaj tamen...

Ŝi ŝirtiris sian manon el la mia, kaj ŝiaj vangoj ardis.

— Eble vi amas la duan edzon?..

Ŝi ne respondis kaj forturnis sin.

— Aŭ li estas tre ĵaluza?

Silento.

— Kiel do? Li estas juna, bona, precipe, verŝajne, riĉa, kaj vi timas... — Mi rigardis ŝin kaj ektimis; ŝia vizaĝo esprimis profundan malesperon, sur la okuloj brilis larmoj.

— Diru al mi, — fine ŝi flustris, — ĉu al vi estas tre gaje turmenti min? Mi devus malami vin. Ekde kiam ni konas unu la alian, vi nenion donis al mi, krom suferojn... — Ŝia voĉo ekstremitis, ŝi

kliniĝis al mi kaj mallevis la kapon al mia brusto.

«Eble, — mi pensis, — vi ĝuste pro tio amis min: la ĝojoj estas forgesataj, sed la angoroj neniam...»

Mi brakumis ŝin forte, kaj tiel ni restis longe. Fine niaj lipoj proksimiĝis kaj kunfandiĝis en ardan, ebriigan kison; ŝiaj manoj estis malvarmaj kvazaŭ glacio, la kapo febris. Tiam inter ni komenciĝis unu el tiuj paroloj, kiuj ne havas sencon surpapere, kiujn oni ne povas ripeti kaj eĉ rememori: signifo de sonoj anstataŭas kaj suplementas signifon de vortoj, kiel en itala opero.

Ŝi firme ne volas, ke mi konatiĝu kun ŝia edzo — tiu lama maljunulo, kiun mi vidis pretere en la bulvardo: ŝi edziniĝis al li pro la filo. Li estas riĉa kaj suferas reŭmatismen. Mi permesis al mi neniun mokon pri li: ŝi estimas lin kvazaŭ la patron — kaj trompos, kiel edzon... Stranga aĵo estas la koro de l' homo, kaj precipe tiu de la ino!

La edzo de Vera, Semjon Vasiljeviĉ G., estas malproksima parenco de la princino Ligovskaja. Li loĝas apud ŝi; Vera estas ofta gasto de l' princino; mi promesis konatiĝi kun Ligovskaja', amindumi la principinon por deviigi atenton de

ŝi. Tiamaniere miaj planoj neniom malaranĝiĝis, kaj al mi estos gaje...

Gaje! Jes, mi jam postlasis la periodon de la anima vivo, kiam oni serĉas nur feliĉon, kiam la koro sentas bezonon forte kaj pasie ami iun; nun mi volas nur esti amata, amata de tre nemultaj; al mi ŝajnas eĉ, ke por mi sufiĉus nur unu konstanta amo: mizera kutimo de l' koro.

Tamen unu afero al mi ĉiam estis stranga: mi neniam iĝis sklavo de l' amata virino; male, mi ĉiam akiris nevenkeblan potencon super ties volo kaj koro, tute ne penante por tio. Pro kio do? ĉu pro tio, ke mi neniam ion aprezas, kaj ke ili ĉiuminute timis ellasi min el la manoj? aŭ tio estas magneta influo de forta organismo? aŭ mi simple ne prosperis renkonti virinon kun persista karaktero?

Necesas konfesi, ke mi, ĝuste, ne ŝatas virinojn kun karaktero: ĉu tio estas ilia afero!..

Tamen vere, nun mi rememoris, ke unu fojon, nur unusolan fojon mi amis la virinon kun firma volo, kiun mi neniam povis venki... Ni disiĝis kiel malamikoj, sed se mi renkontus ŝin je kvin jaroj pli malfrue, povus okazi, ke ni disiĝus aliel...

Vera estas malsana, tre malsana, kvankam ŝi

ne konfesas tion; mi timas, ke ŝi havas ftizon aŭ suferas pro la malsano, kiun oni nomas «*fièvre lente*»[11] — malsano tute ne rusa, kaj en nia lingvo ĝi ne havas nomon.

La tempesto trafis nin en la groto kaj detenis ankoraŭ duonan horon. Ŝi ne devigis min ĵuri fidelecon, ne demandis, ĉu mi amis aliujn de kiam ni disiĝis... Ŝi konfidis sin al mi denove kun la estinta senzorgemo, kaj mi ŝin ne trompos: ŝi estis la sola virino en la mondo, kiun mi ne kapablas trompi. Mi scias, ke ni baldaŭ denove disiĝos kaj, povas esti, por ĉiam: ni ambaŭ iros malsamajn vojojn al tombo, sed la rememoro pri ŝi restos netuŝebla en mia animo. Mi ĉiam ripetis tion al ŝi, kaj ŝi kredas min, kvankam ŝi diras la malon.

Fine ni disiĝis. Mi longe sekvis ŝin per rigardo, ĝis ŝia ĉapelo malaperis post arbustaro kaj rokoj. Koro mia dolore kunpremiĝis kiel post la unua disiĝo. Ho, kiel mi ekĝojis pro tiu sento! Ĉu tio ne estas la juneco, kiu volas reveni denove kun ĉiuj siaj bonkreaĵ ŝtormoj, aŭ tio estas nur ĝia adiaŭa rigardo, la lasta donaco — por memoro?.. Ridindas pensi, ke de ekstere mi estas ankoraŭ knabo, kvankam la vizaĝo palas, tamen ĝi estas

ankoraŭ freŝa, la membroj fleksaj kaj sveltaj densaj haroj bukliĝas, la okuloj brilas, la sango bolas...

Reveninte hejmen, mi surseliĝis kaj galopis en stepon. Mi ŝatas galopi sur arda ĉevalo meze de alta herbo, kontraŭ dezerta vento; avide mi sorbas belaroman aeron kaj strebas per la rigardo en bluan foron, penante kapti nebulajn siluetojn de objektoj, kiuj kun ĉiu minuto iĝas pli kaj pli klaraj. Kio ajn kuŝu surkore, kiu ajna sentrankvilo kunpremu la penson, ĉio distriĝas dum unu minuto; la animo iĝos facila, laco de l' korpo venkos alarmon de menso. Ne ekzistas virina rigardo, kiun mi ne forgesus, vidante vilajn montojn sub la suda suno, bluan ĉielon aŭ aŭdante bruon de fonto, falanta de unu roko al alia.

Mi pensas, ke la kozakoj, gapantaj sur siaj observ-turoj, vidinte min, galopantan sen bezono kaj celo longe sin turmentis per la enigmo, ĉar verŝajne laŭ la vesto oni opiniis min ĉerkeso[12]. Efektive oni diris al mi, ke en ĉerkesa kostumo rajde mi similas kabardon pli ol multaj kabardoj. Kaj ĝuste, kio koncernas tiun noblan batal-veston, mi estas plena dando: neniu superflua

pozumento, valora armilo en simpla prilaboro, felo de l' ĉapo ne tro longhara, ne tro mallonghara; gamaŝoj kaj ŝuoj estas adaptitaj kun plej ebla precizeco; blanka beŝmeto[13], malhelbruna ĉerkesa mantelo. Mi longe studis selsidon de montaranoj: per nenio oni povas pli flati mian memestimon, ol per agnosko de mia arto rajdi laŭ la kaŭkaza maniero. Mi tenas kvar ĉevalojn: unu por mi, tri por amikoj, por ne estu enue troti sola tra kamparoj. Ili plezure prenas miajn ĉevalojn, sed neniam rajdas kune kun mi. Estis jam la sesa posttagmeze, kiam mi rememoris, ke estas tempo tagmanĝi: mia ĉevalo estis lacega; mi rajdis al la vojo kondukanta el Pjatigorsko al la germana kolonio[14], kien ofte la akva societo veturas pikniki. La vojo serpentumas inter arbustoj, malsupreniĝante en negrandajn ravinojn, kie fluas bruaj riveretoj sub ombro de altaj herboj; ĉirkaŭe amfiteatras altaj bluaj blokegoj de Beŝtu, Serpenta, Fera kaj Kalva montoj. Descendinte en unu el similaj ravinoj, nomataj en loka lingvaĵo «*balkoj*», mi haltis por trinki la ĉevalon. Dum la tempo montriĝis survoje brua kaj brila kavalkado; sinjorinoj en nigraj kaj bluaj amazon-robtoj, la kavaliroj en

kostumoj, formantaj *miksaĵon de ĉerkesa kaj niĵni-novgoroda*[15]; en la kapo de l' grupo rajdis Gruŝnickij kun la principino Mary.

La akvaj sinjorinoj ankoraŭ kredas atakojn de ĉerkesoj meze de la hela tago: evidente pro tio Gruŝnickij super la soldata kapoto pendigis sabron kaj paron da pistoloj. Li estis sufiĉe ridinda en sia heroa vesto. La alta arbusto ŝirmis min de ili, sed tra ĝia foliaro mi povis ĉion vidi kaj diveni laŭ esprimo de iliaj vizaĝoj, ke ilia konversacio estas sentimentala. Fine ili proksimiĝis al la descenda vojo. Gruŝnickij prenis bridon de l' principina ĉevalo kaj tiam mi ekaŭdis la finajn vortojn de ilia konversacio.

— Kaj ĉu la tutan vivon vi volas resti en Kaŭkazo? — diris la principino.

— Kio estas por mi Ruslando? — respondis ŝia kavaliro. — La lando, kie miloj da homoj rigardos min kun malestimo, ĉar ili estas pli riĉaj ol mi, dum ĉi tie — la dika kapoto ne malhelpis al mia konatiĝo kun vi...

— Kontraŭe... — diris la principino, ruĝiĝante.

La vizaĝo de Gruŝnickij bildigis plezuron. Li daŭrigis:

— Ĉi tie mia vivo fluos brue, nerimarkate kaj

rapide, sub kugloj de sovaĝuloj, kaj se dio sendus al mi ĉiujare unu belan virinan rigardon similan al tiu...

Dum la tempo ili atingis min, mi skurgis la ĉevalon kaj elrajdis el-post la arbusto...

— *Mon dieu, un Circassien!..*[16]

Por ŝin solene trankviligi, mi respondis france, iom kliniĝinte:

— *Ne craignez rien, madame, je ne suis pas plus dangereux que votre cavalier.*[17]

Ŝi konfuziĝis, sed kial? pro sia eraro, aŭ pro tio, ke mia respondo ŝajnis al ŝi aroga? Mi dezirus, ke la lasta supozo estu ĝusta. Gruŝnickij lancis al mi malkontentan rigardon.

Malfrue vespere, tio estas ĉirkaŭ la dek-unua, mi iris promeni al la tilia aleo de l' bulvardo. La urbo dormis, nur en kelkaj fenestroj flagris flamoj. De tri flankoj nigris krestoj de rokoj, disbranĉaĵoj de Maŝuk, sur kies pinto kuŝis misaŭgura nubeto. La luno estis supreniĝanta en la oriento, malproksime perlis per arĝenta franĝo la neĝaj montoj. Intervokiĝoj de sentineloj alternis kun bruo de varmaj fontoj, ellasitaj por nokto. De tempo al tempo sonora hufofrapo aŭdiĝis en la strato, akompane de knaro de

nagaja[18] ĉaro kaj monotona tataro ĉantado. Mi sidiĝis sur benkon kaj mergiĝis en mediton... Mi sentis neceson elverŝi miajn pensojn en amika konversacio... sed kun kiu? Kion nun faras Vera? pensis mi... Trezorojn mi donus por premi ŝian manon en tiu minuto.

Subite mi aŭdis rapidajn nervajn paŝojn... Verŝajne Gruŝnickij... Jes, ĝuste tiel!

— De kie?

— De l' princino Ligovskaja, — li diris tre grave. — Kiel Mary kantas!

— Ĉu vi scias? — mi diris al li. — Mi vetas, ke ŝi ne scias, ke vi estas signojunkro; ŝi pensas, ke vi estas sengradigito...

— Povas esti! Ĉu por mi tio gravas!.. — li diris distrite.

— Ne, mi tion diras nur tiel...

— Sed ĉu vi scias, ke vi ŝin hodiaŭ terure kolerigis? Ŝi trovis, ke tio estis neordinara arogaĵo; mi apenaŭ sukcesis kredigi ŝin, ke vi estas tiel bone edukita kaj tiel bone konas la mondon, ke vi ne povis havi intencon ofendi ŝin. Ŝi diras, ke vi havas insolentan rigardon, ke vi, evidente, havas plej moŝtecan opinion pri vi mem.

— Ŝi ne eraras... Kaj ĉu vi ne volas defendi ŝin?

— Al mi estas domaĝe, mi ne havas tiun rajton...

«Oh-ho! — mi pensis, — evidente li jam havas la esperojn...»

— Cetere, estas ĝuste por vi pli malbone, — daŭrigis Gruŝnickij, — nun estos al vi malfacile konatiĝi kun ili, — kaj tre domaĝe! Ĝi estas unu el la plej agrablaj hejmoj, kiujn mi scias.

Interne mi ekridetis.

— La plej agrabla hejmo por mi nun estas la mia, — mi diris oscedante kaj stariĝis por ekiri.

— Tamen konfesu, ke vi pentas.

— Kia stultaĵo! Se mi volos, mi morgaŭ estos ĉe la princino.

— Ni vidos...

— Eĉ por fari al vi plezuron, mi amindumos la principidon...

— Jes, se ŝi volos paroli kun vi...

— Mi nur atendas la minuton, kiam via parolo iĝos por ŝi enua... Adiaŭ!..

— Kaj mi iros vagi... Mi nun neniamaniere endormiĝos... Aŭskultu, ni iru prefere en la restoracion, tie oni ludas... Mi bezonas hodiaŭ

fortajn impresojn...

— Mi deziras al vi malgajni ĝisfunde...

Mi iris hejmen.

La 21an de majo.

Pasis preskaŭ tuta semajno, sed mi ankoraŭ ne konatiĝis kun Ligovskaja'j. Mi atendas favoran okazon. Gruŝnickij, kvazaŭ ombro, sekvas ĉie la princidinon; iliaj konversacioj senfinas: kiam do li ŝin sattedos?.. La patrino ne atentis tion, ĉar li ne estas «fianĉo». Jen la logiko de l' patrino! Mi rimarkis du, tri tenerajn rigardojn, — necesas ĉesigi ĉion ĉi.

Hieraŭ ĉe la puto unuafoje venis Vera... De la tago, kiam ni intervidiĝis en la groto, ŝi ne eliras el la hejmo. Ni samtempe mergis niajn glasojn kaj, sin klininte, ŝi flustris al mi:

— Vi ne volas konatiĝi kun Ligovskaja'j!.. Ni povas intervidiĝi nur tie...

Riproĉo!.. enue! Sed mi ĝin meritis...

Alloke: morgaŭ estos balo laŭ abono en la salono de l' restoracio, kaj mi dancos mazurkon kun la princidino.

La 22an de majo.

La salono de l' restoracio transformiĝis en lhalon de nobela kunveno. Je la naŭa horo ĉiuj kunveturis. La princino kun la filino aperis inter la lastaj: multaj sinjorinoj rigardis ŝin kun envio kaj malfavoremo, ĉar la princidino Mary sin vestas kun gusto. Tiuj, kiuj konsideras sin lokaj aristokratinoj, kaŝinte envion aliĝis al ŝi. Ĉu povas esti aliel? Kie estas virina societo, tuj aperas supera kaj malsupera rondoj. Sub la fenestro, en amaso de popolo, staris Gruŝnickij, sin preminte per la vizaĝo al vitro kaj ne formetante la okulojn de sia diino. Preterirante, ŝi apenaŭ salutis lin kapkline. Li ekbrilis kvazaŭ la suno... La dancoj komenciĝis per la pola; poste eksonis valso. Spronoj ektintis, faldoj leviĝis kaj ekkaruselis.

Mi staris post dika sinjorino, nimbita per rozaj plumoj, la pompeco de ŝia robo memorigis la tempojn de krinolinoj, kaj la bunteco de ŝia malglata haŭto — la feliĉan epokon de nigraj muŝetoj el tafto. La plej granda veruko sur ŝia kolo estis ŝirmita per kolĉeno. Ŝi diris al sia kavaliro, dragona kapitano.

— Tiu ĉi principino Ligovskaja estas netolerebla knabinaĉo! Imagu, ke ŝi puŝis min kaj eĉ ne petis pardonon, kaj ankoraŭ sin turnis kaj rigardis min tra la lorneto... *C'est impayable!*..[19] Kaj pri kio ŝi fanfaronas? Oni nepre devus doni al ŝi bonan lecionon...

— Nu, tion plenumi estas bagatela afero! — respondis la komplezema kapitano kaj sin direktis en alian ĉambron.

Mi tuj alpaŝis al la principino, invitante ŝin al valso, uzante liberon de ĉi-tieaj moroj, permesantaj danci kun nekonataj sinjorinoj.

Ŝi apenaŭ povis igi sin ne rideti kaj kaŝi sian triumfon. Tamen sufiĉe baldaŭ ŝi prosperis preni tute indiferentan kaj eĉ severan aspekton. Ŝi neglekte metis manon sur mian ŝultron, ete klinis la kapon flanken, kaj ni startis. Mi ne sciis talion pli dolĉan kaj fleksan! Ŝia freŝa spiro tuŝis mian vizaĝon; kelkiam buklo, disiĝinta en turbovento de valso for de siaj kunuloj glitis laŭ mia ardanta vango... Ni faris tri rondojn. (Ŝi valsas mirinde bone.) Ŝi anhelis, ŝiaj okuloj malbrilis, ŝiaj duonfermitaj lipoj apenaŭ povis flustri la necesan: «*Merci, monsieur*»[20].

Post kelkaj minutoj da silento mi diris al ŝi,

akceptinte plej humilan aspekton:

— Mi aŭdis, pracidino, ke tute nekonate de vi, mi jam havis malfeliĉon ricevi vian malkontenton... ke vi trovis min aroga... Ĉu vere?

— Ĉu vi nun volas firmigi min en la opinio? — ŝi respondis kun ironia grimaceto, cetero tre konvena al ŝia moviĝema fizionomio.

— Se mi havis aragon iel ofendi vin, permesu al mi havi ankoraŭ pli grandan aragon, peti vian pardonon... Vere, mi volus pruvi, ke vi eraris rilate min...

— Tio estos por vi sufiĉe malfacile...

— Kial do?..

— Ĉar vi ne vizitas nin, kaj la baloj, verŝajne ne ofte estos ripetataj.

«Tio signifas, — mi pensis, — ke ilia pordo estos eterne fermita por mi».

— Ĉu vi scias, pracidino, — mi diris kun ioma ĉagreno, — oni neniam devas ignori la pentantan krimulon: pro malespero li povas fari duoble pli gravan krimon... kaj tiam...

Rido kaj flustraĉo de ĉirkaŭantoj igis min turniĝi kaj interrompi mian frazon. Je kelkaj paŝoj de ni staris grupo da viroj kaj inter ili la dragona kapitano, espriminta pretecon iniciati

malamikan atencojn kontraŭ la ĉarma principino. Li estis precipe kontenta pri io, frotis la manojn, ridegis kaj palpebrumis al kamaradoj. Subite el ilia medio apartiĝis sinjoro en frako kun longaj lipharoj kaj ruĝa vizaĝaĉo kaj direktis necertajn paŝojn rekte al la principino: li estis ebria. Stariĝinte kontraŭ la konfuzita principino, kun la brakoj dorse, li gapis al ŝi per siaj grizaj malbrilaj okuloj kaj prononcis raŭkadiskante:

— Permete'...[21] nu kion do!.. mi simple invitas vin al mazurko.

— Kion vi bonvolas? — ŝi prononcis tremvoĉe, ĵetante petegan rigardon ĉirkaŭen. Ve! Ŝia patrino estis malproksime, kaj apude estis neniu el ŝiaj konataj kavaliroj; ŝajnas, ke unu adjutanto ĉion ĉi vidis, sed li kaŝis sin post la amason por ne esti enmiksita en historion.

— Kio do? — diris la ebria sinjoro, palpebrumante al la dragona kapitano, kiu persigne kuraĝigis lin. — Ĉu vi ne bonvolos?.. Mi tamen ripete havas la honoron inviti vin pour *mazure*...[22] Eble vi pensas, ke mi estas ebria? Tio ne gravas!.. Multe pli libere, mi povas vin certigi...

Mi vidis, ke ŝi estis svenonta pro la timo kaj

indigno.

Mi alpaŝis al la ebria sinjoro, prenis lin sufiĉe tenajle je la brako kaj fikse rigardinte liajn okulojn, mi petis lin foriĝi, ĉar la principidino jam delonge promesis danci mazurkon kun mi.

— Nu, kion fari!.. Aliafoje! — li diris, ridinte, kaj foriĝis al siaj hontigitaj kamaradoj, kiuj tuj forkondukis lin en alian ĉambron.

Mi estis rekompencita per profunda, mirinda rigardo.

La principidino alpaŝis al sia patrino kaj rakontis al ŝi ĉion. Tiu trovis min en la amaso kaj esprimis dankon. Ŝi anoncis al mi, ke ŝi konis mian patrinon kaj estis amikino kun pluraj miaj onklinoj.

— Mi ne scias, kiel okazis, ke ni ĝis nun ne estas konataj kun vi, — ŝi aldonis, — sed konfesu, ke sole vi kulpas pri tio: vi sovaĝas retiriĝante de ni ĉiuj, tiel, ke ĝi estas al nenio simila. Mi esperas, ke la aero de mia salono dispelos vian splenon, ĉu ne?

Mi diris al ŝi unu el tiuj frazoj, kiuj devas esti pretaj anticipe de kiu ajn por simila okazo.

Kvadriloj daŭris terure longe.

Fine de l' balkono ektondris mazurko, la

princidino kaj mi sidiĝis.

Mi ne aludis eĉ unu fojon pri la ebria sinjoro, nek pri la antaŭa konduto, nek pri Gruŝnickij. La impresado de l' malagrabla sceno iom post iom distriĝis, ŝia ĉarma vizaĝo ekfloris; ŝi ŝercis tre plaĉe; ŝia parolo estis sprita sen pretendo je spriteco, vigla kaj senĝena; ŝiaj rimarkoj kelkiam estis profundaj... Mi lasis ŝin senti per tre implikita frazo, ke ŝi jam delonge plaĉis al mi. Ŝi klinis la kapon kaj iom ruĝiĝis.

— Vi estas stranga homo! — ŝi diris poste, levinte al mi siajn velurajn okulojn kaj igite ridetante.

— Mi ne volis konatiĝi kun vi, — mi daŭrigis, — ĉar vi estas ĉirkaŭita de tre densa amaso de adorantoj, kaj mi timis malaperi en ĝi plene.

— Vi vane timis! Ili ĉiuj estas superenuaj...

— Ĉiuj! Ĉu vere ĉiuj?

Ŝi rigardis min ekzamine, kvazaŭ penante rememori ion, poste ŝi denove ete ruĝiĝis kaj fine prononcis decide: «ĉiuj»!

— Eĉ mia amiko Gruŝnickij?

— Kaj ĉu li estas via amiko? — ŝi diris, montrante ioman dubemon.

— Jes.

— Li, certe, ne eniras la kategorion de la enuaj...

— Sed en la kategorion de malfeliĉaj, — mi diris ridante.

— Certe! Kaj vi ridas? Mi dezirus, ke vi estu je lia loko...

— Kio do? Mi mem estis signojunkro iam, kaj, vere, ĝi estis la plej bona tempo en mia vivo!

— Ĉu li estas signojunkro? — ŝi diris rapide kaj poste aldonis. — Sed mi opiniis...

— Kion vi opiniis?..

— Nenion! Kiu estas tiu sinjorino?

Ĉe tiuj vortoj la konversacio ŝanĝis la direkton kaj ne plu returnis al la dirito.

La mazurko finiĝis kaj ni disiris — ĝis revido. La sinjorinoj disveturis... Mi iris vespermanĝi kaj renkontis Verneron.

— Ha! — li diris. — Jen kiel vi! Kaj ankoraŭ vi volis konatiĝi kun la principino ne aliel ol savante ŝin de neevitebla morto.

— Mi faris pli trafe, — mi respondis, — mi savis ŝin de sveno dum la balo!..

— Kiel do? Rakontu!..

— Ne, divenu mem, ho vi, divenanto de ĉio en

la mondo.

La 23an de majo.

Ĉirkaŭ la sepa vespere mi promenis sur la bulvardo. Gruŝnickij, vidinte min el malproksimo, alpaŝis al mi: la ridinda miro brilis en liaj okuloj. Li forte premis mian manon kaj diris tragikavoĉe:

— Mi dankas vin, Peĉorin... Ĉu vi komprenas min?

— Ne, neniukaze estas dankinde, — mi respondis ne havante en mia konscienco iun bonfaron.

— Kiamaniere? Sed hieraŭ? Ĉu vi forgesis?.. Mary ĉion rakontis al mi...

— Kaj kio? Ĉu vi jam havas ĉion komunan? Eĉ dankojn?

— Aŭskultu, — diris Gruŝnickij tre grave, — mi petas, ne rikanetu mian amon, se vi volas resti mia amiko... Ĉu vi vidas! mi ŝin amas freneze... kaj mi pensas, mi esperas, ke ankaŭ ŝi min amas... Mi havas al vi peton: vi vizitos ilin hodiaŭ vespere, promesu al mi ĉion rimarki; mi scias, ke vi estas sperta en similaj aferoj, vi konas virinojn pli bone ol mi... Virinoj! Virinoj! Kiu ilin komprenos? Iliaj ridetoj kontraŭas al iliaj

rigardoj, iliaj vortoj promesas kaj logas, kaj la sono de ilia voĉo forpuŝas... Jen ili dum unu minuto kaptas kaj divenas vian plej sekretan penson, jen ili ne komprenas la plej klarajn aludojn. Jen, ekzemple, la principidino: hieraŭ ŝiaj okuloj ardis pasie haltante sur mi, hodiaŭ ili malvarmas kaj malserenas...

— Ĝi estas, eble, konsekvenco de akva efiko, — mi respondis.

— Vi vidas en ĉio nur malbonan flankon... materiisto! — aldonis li malestime. — Cetere, ni ŝanĝu la materion, — kaj kontenta pri la malbona kalemburo, li gajiĝis.

Je la naŭa ni kune iris al la principino.

Preterpasante la fenestrojn de Vera, mi vidis ŝin ĉe la fenestro. Ni lancis unu al la aliu rapidajn rigardojn. Baldaŭ post mi ŝi eniris la salonon de Ligovskaja-j. La principino prezentis min al ŝi kiel al sia parencino. Ni trinkis teon, estis multe da gastoj. La konversacio estis komuna. Mi penis plaĉi al la principino, ŝercis, igis ŝin ridi kelkfoje tutanime. La principidino ankaŭ volis iom ridi, sed ŝi sin detenis, por ne eliri el la ludata rolo: ŝi trovas, ke langvoro konvenas al ŝi, kaj eble, ŝi ne eraras. Gruŝnickij, ŝajne, tre ĝojas, ke mia gajemo

ne infektas ŝin.

Post la teumado ĉiuj iris en la salonon.

— Ĉu vi estas kontenta pri mia obeemo, Vera? — mi diris preterirante ŝin.

Ŝi sagis al mi rigardon plenan de amo kaj dankemo. Mi al kutimiĝis al tiaj rigardoj, sed iam ili kreis mian beaton. La princino sidigis la filinon ĉe fortepianon; ĉiuj petis ŝin ion kanti, — mi silentis kaj utiligante la tumulton flankeniris al la fenestro kun Vera, kiu volis diri al mi ion tre gravan al ni ambaŭ... Fakte estis iu bagatelo...

Kaj dume al la principino mia indiferenteco estis amara, kiel mi povis diveni laŭ ŝia kolereta, brilanta rigardo... Ho, mi bonege komprenas la konversacion de rigardoj, mutan sed esprimoplenan, koncizan sed fortan...

Ŝi ekkantis. Ŝia voĉo estis agrabla, sed ŝi kantis malbone... tamen mi ne aŭskultis ŝin. Sed Gruŝnickij, sin apoginte per kubutoj kontraŭ fortepianon vid-al-vide de ŝi, manĝegis ŝin per la okuloj kaj ĉiuminute duonvoĉe ripetis: «*Charmant! délicieux!*»[23]

— Aŭskultu, — diris al mi Vera, — mi ne volas, ke vi konatiĝu kun mia edzo, sed vi devas nepre plaĉi al la princino. Al vi estas facile tion atingi: vi

povas ĉion, kion vi volas. Ni intervidiĝos nur ĉi tie...

— Nur?..

Ŝi ruĝiĝis kaj daŭrigis:

— Vi scias, ke mi estas via sklavino, mi neniam povis rezisti al vi... kaj mi estos punita pro tio: vi ĉesos min ami! Almenaŭ mi volas gardi mian reputacion... ne por mi: vi tion scias tre bone!.. Ho, mi petas vin: ne turmentu min kiel antaŭe per vanaj duboj kaj afekta malvarmo. Mi eble baldaŭ mortos, mi sentas, kiel mi senfortiĝas de tago al tago... kaj malgraŭ tio mi ne povas pensi pri la estonta vivo, mi pensas nur pri vi. Vi, viroj, ne komprenas la ĝuon de l' rigardo, manpremo... sed mi, mi ĵuras al vi, mi, aŭdante vian voĉon, sentas tiel profundan, strangan beaton, ke la plej ardaĵ kisoj ne povas anstataŭi ĝin.

Intertempe la principino ĉesis kanti. Ondo de laŭdoj aŭdiĝis ĉirkaŭ ŝi; mi aliris al ŝi post ĉiuj kaj diris al ŝi ion pri ŝia voĉo sufiĉe neglekte.

Ŝi grimacetas, elmovinte la suban lipon kaj riverencis tre moke.

— Al mi tio estas speciale agrabla, — ŝi diris, — ke vi min tute ne aŭskultis; sed vi, eble,

ne ŝatas muzikon?..

— Tute kontraŭe... precipe post tagmanĝo.

— Gruŝnickij pravas, dirante, ke vi havas la plej prozan guston... Kaj mi vidas, ke vi ŝatas muzikon en gastronomia rilato...

— Vi ree eraras: mi tute ne estas gastronomo: mi havas malbonan stomakon. Sed la muziko post tagmanĝo dormigas, kaj dormi post tagmanĝo estas sane: sekve, mi ŝatas muzikon en medicina rilato. Kaj vespere ĝi, male, ekscitas miajn nervojn: al mi fariĝas aŭ tre ĝoje aŭ tre triste. Unu kaj la alio estas lacigaj, kiam estas tute neniu kazo por esti ĝoja aŭ trista, kaj ale tristo en societo estas ridinda, kaj tro granda gajemo — vulgara...

Ŝi ne finaŭskultis, iris for, sidiĝis apud Gruŝnickij, kaj inter ili komenciĝis sentimentala konversacio, ŝajne la principino respondis liajn saĝecajn frazojn sufiĉe distrite kaj maltrafe, kvankam ŝi penis montri, ke ŝi aŭskultas lin atente, ĉar kelkiam li rigardis ŝin kun miro, penante konjekti la kaŭzon de ŝia emocio, manifestata de tempo al tempo en ŝia sentrankvila rigardo...

Sed mi vin komprenis, kara principino, gardu

vin! Vi volas pagi al mi per la samaj moneroj, piki mian memamon — en tio vi ne prosperos! Ja se vi deklaros al mi militon, mi estos senindulga.

Kelkfoje dum la vespero mi penis intence interveni en ilian konversacion, sed ŝi seke renkontis miajn rimarkojn, kaj mi kun ludata indigno fine foriĝis. La principino triumfis; Gruŝnickij ankaŭ. Triumfu, miaj karaj, rapidu... nelonge restas al vi triumfi! Kion entrepreni? Mi havas antaŭsenton.... Konatiĝante kun virino, mi ĉiam senerare konjektas, ĉu ŝi amos min aŭ ne...

La reston de l' vespero mi pasigis apud Vera kaj ĝissate parolis pri la pasinto... Pro kio ŝi amas min tiel, mi, vere, ne scias! Des pli, ke ŝi estas la sola virino, kiu komprenis min plene, kun ĉiuj miaj malfortaĵoj, malbonoj... Ĉu vere la malbono estas tiom alloga?

Mi eliris kune kun Gruŝnickij; surstrate li prenis min subbrake kaj post longa silento diris:

— Do kio?

«Vi estas stulta», — mi volis respondi, sed detenis min kaj nur movis per la ŝultroj.

La 29an de majo.

Dum ĉiuj ĉi tagoj mi eĉ unu fojon ne retiriĝis de mia sistemo. Al la principino komencis plaĉi mia parolo; mi rakontis al ŝi kelkajn el la strangaj okazoj de mia vivo, kaj ŝi komencis vidi en mi neordinaran homon. Mi priridis ĉion en la mondo, precipe la sentojn: tio komencas timigi ŝin. En mia ĉeesto ŝi ne kuraĝas komenci kun Gruŝnickij sentimentalajn konversaciojn kaj jam kelkfoje respondis liajn sagacaĵojn per moka rideto, sed ĉiufoje, kiam Gruŝnickij alpaŝas ŝin, mi alprenas humilan aspekton kaj lasas ilin duope. La unuan fojon ŝi ĝojis pro tio, aŭ peniston montri; la duan fojon ŝi ekkoleris kontraŭ mi kaj la trian kontraŭ Gruŝnickij.

— Vi havas tre malmultan memestimon! — ŝi diris al mi hieraŭ. — Kial vi pensas, ke al mi estas pli gaje kun Gruŝnickij?

Mi respondis, ke mi oferas al la feliĉo de amiko mian plezuron.

— Kaj la mian, — ŝi aldonis.

Mi fikse rigardis ŝin kaj akceptis seriozan aspekton. Poste la tutan tagon mi diris al ŝi neniun vorton... Vespere ŝi estis meditema,

hodiaŭ matene ĉe la puto ŝi estis ankoraŭ pli meditema. Kiam mi alpaŝis ŝin, ŝi aŭskultis distre Gruŝnickij, kiu, ŝajne, estis admiranta la naturon, sed apenaŭ vidinte min, ŝi komencis ridegi (tute sen preteksto), montrante kvazaŭ ŝi min ne rimarkus. Mi foriris malproksimen kaj komencis observi ŝin: ŝi turnis sin for de la konversacianto kaj dufoje oscedis. Efektive, Gruŝnickij tedis ŝin. Ankoraŭ du tagojn mi ne parolos kun ŝi.

La 3an de junio.

Mi ofte demandas min, pro kio mi tiel persiste aspiras la amon de juna knabino, kiun mi ne volas delogi kaj kun kiu mi neniam edziĝos? Por kio necesas tiu virina koketeco? Vera amas min pli forte ol la principino Mary amos min iam ajn; se ŝi ŝajnus al mi nevenkebla belino, eble, min logus la malfacileco mem de l' entrepreno.

Sed nenio simila! Sekve ĝi ne estas tiu sentrankvila bezono ami, kiu turmentas nin en unuaj junaj jaroj, ĵetas nin de unu virino al la alia, ĝis ni trovos iun, kiu nin ne toleras; tiam komenciĝas nia konstanteco — vera senĉesa pasio, kiun matematike oni povas esprimi per linio, direktanta sin el unu punkto en spacon. La sekreto de tiu senfineco estas neeblo atingi la celon, tio estas, la finon.

Pro kio do mi fervoras? Pro envio al Gruŝnickij? Kompatinda! Li tute ĝin ne meritas. Aŭ tio estas la sekvo de tiu malbona sed nevenkebla sento, kiu igas nin neniigi dolĉajn misrevojn de proksimulo por havi bagatelan plezuron diri al li, kiam en malespero li demandas, kion li kredu: «Mia amiko, mi travivis

la samon! Kaj vi vidas, ke mi tamen tagmanĝas, vespermanĝas kaj dormas plej trankvile kaj, espereble, mi povos morti sen krio kaj larmoj!»

Kaj ja estas neampleksebla ĝuo en posedo de l' juna, apenaŭ burĝoniĝinta animo! Ĝi estas kvazaŭ floro, kies plej bona aromo vaporiĝas renkonten al la unua radio de l' suno; oni devas deŝiri ĝin tiuminute kaj, spirinte ĝissate, ĵeti survoje: eble iu hazarde levos ĝin. Mi sentas en mi tiun nesatigeblan avidon, englutantan ĉion renkontatan survoje: mi rigardas la suferojn kaj ĝojojn de aliaj nur rilate min, kvazaŭ nutraĵon, subtenantan miajn animajn fortojn. Mi mem ne plu kapablas furiozi sub influo de pasio; mia ambicio estas subpremita de cirkonstancoj, sed ĝi manifestiĝas aliaspekte. Ĉar ambicio estas nenio alia ol soifo de potenco, kaj mia unua plezuro — subigi al mia volo ĉion, kio min ĉirkaŭas; eksciti senton de amo al mi, sindonemo kaj timo — ĉu ĝi ne estas la unua simptomo kaj la plej granda triumfo de potenco? Esti por iu kaŭzo de suferoj kaj ĝojoj, havante por tio tute nenian rajton — ĉu tio ne estas la plej dolĉa nutraĵo al mia fiero? Kaj kio estas feliĉo? Satigita fiero. Se mi konsiderus min la plej bona, plej potenca el ĉiuj en la mondo,

mi estus feliĉa; se ĉiuj amus min, mi trovus en mi senfinajn fontojn de amo. Malbono naskas malbonon, la unua sufero donas komprenon pri la plezuro turmenti aliu; la ideo de malbono ne povas eniri la homan kapon sen ke li deziru apliki ĝin reale; la ideoj estas kreaĵoj organikaj, diris iu: ilia naskiĝo jam donas al ili la formon, kaj tiu formo estas la ago; tiu, en kies kapo naskiĝis pli da ideoj, agas pli ol aliu. Pro tio la geniulo, katenita al burokrata tablo, devas morti aŭ freneziĝi, samkiel la homo kun herkula korpo pro sida vivmaniero kaj modesta konduto mortas pro apopleksio.

La pasioj estas nenio alia ol ideoj ĉe sia komenca evoluo: ili estas apartenaĵo de kora juneco, kaj stultulo estas tiu, kiu intencas emocii pro ili la tutan vivon: multaj trankvilaj riveroj komenciĝas per tondraj akvofaloj, sed neniu el ili saltas kaj ŝaŭmas ĝis la maro mem. Sed tiu trankvilo estas ofte simptomo de granda kvankam kaŝita forto: pleneco kaj profundo de sentoj kaj pensoj ne allasas furiozajn impulsojn: la animo, suferante kaj ĝuante, donas al si en ĉio severan raporton kaj konvinkiĝas en tio, ke tiel devas esti: ĝi scias, ke sen tempestoj konstanta

ardo de l' suno sekigos nin; ĝi estas, penetrata kaj saturata de la propra vivo, ĝi dorlotas kaj punas sin kvazaŭ la amatan infanon. Nur en tiu supera stato de l' memkono la homo povas aprezi la justecon de Dio.

Relegante tiun ĉi paĝon, mi rimarkas, ke mi forlogiĝis malproksimen de mia objekto... Sed kio do?.. Ja mi skribas la taglibron por mi, kaj, sekve, ĉio ajn, kion mi ĵetas en ĝin kun paso de tempo, iĝos por mi valora rememoraĵo.

* * *

Venis Gruŝnickij kaj sin ĵetis sur mian kolon, — li ricevis rangon de oficiro. Ni trinkis ĉampanon. Doktoro Verner venis sekvante lin.

— Mi ne gratulas vin, — li diris al Gruŝnickij.

— Pro kio?

— Ĉar la soldata kapoto tre konvenas al vi, kaj konfesu, ke la armea infanteria uniformo, kudrita ĉi tie en la akvoj, aldonos al vi nenion interesan... Ĉu vi vidas, ke ĝis nun vi estis escepto, kaj nun vi pasos kiel ĝenerala regulo.

— Komentu, komentu, doktoro! Vi ne malhelpos al mi ĝoji. Li ne scias, — aldonis Gruŝnickij al mi flustre en orelon, — kiom da esperoj donis al mi la epoletoj... Ho, epoletoj,

epoletoj! Viaj steletoj, vojmontraj steletoj... Ne! Mi nun estas absolute feliĉa.

— Ĉu vi iros kun ni promeni al la abismo? — mi demandis lin.

— Mi?.. Pro neniuj trezoroj mi montros min al la principino, ĝis estos preta mia nova uniformo.

— Ĉu estos via volo, ke mi anoncu al ŝi pri via ĝojo?

— Ne, bonvolu ne diri... Mi volas surprizi ŝin...

— Diru al mi tamen, kiel statas viaj aferoj kun ŝi?

Li konfuziĝis kaj enpenŝiĝis: li volus fanfaroni, mensogi, sed lin haltigis konscienco, kaj samtempe estus honte konfesi la veron.

— Kiel vi pensas, ĉu ŝi amas vin?

— Ĉu ŝi amas? Indulgu, Peĉorin, kiujn ideojn vi havas? Kiel oni povas tiel rapide?.. Kaj se eĉ ŝi amas, virino el bona familio neniam diros tion...

— Bone! Kaj verŝajne laŭ vi viro, el bona familio, ankaŭ devas silenti pri sia pasio?..

— Ho fratulo! Por ĉio estas sia maniero; multo estas ne parolata, nur konjektata...

— Vere... Sed la amo, kiun mi legas en okuloj, al nenio devigas virinon, dum la vortoj... Gardu

vin, Gruŝnickij, ŝi vin mistifikas...

— Ŝi?.. — li respondis levinte la okulojn ĉielen kaj memkontente ridetante. — Mi kompatas vin, Peĉorin!..

Li foriris.

Vespere multnombra societo sin direktis al la abismo piede.

Laŭ opinio de lokaj sciencistoj, la abismo estas nenio alia ol estingiĝinta kratero; ĝi situas sur deklivo de la monto Maŝuk, je unu versto for de l' urbo. Al ĝi kondukas mallarĝa vojeto inter arbustoj kaj rokoj, grimpante la monton, mi proponis la brakon al la principino, kaj ŝi ne forlasis ĝin dum la tuta promeno.

Nia konversacio komenciĝis per rikanoj: mi komencis kribri niajn ĉeestintajn kaj forestintajn konatojn, komence demonstrante iliajn ridindajn kaj poste malbonajn trajtojn. Mia galo ekscitiĝis, mi komencis per ŝercoj kaj finis per kolero. Unue tio amuzis ŝin, sed poste timigis.

— Vi estas danĝera homo! — ŝi diris al mi. — Mi preferas trafi en arbaro sub ponardon de murdisto, ol al via lango... Mi vin petas tute neŝerce: kiam vi estos dironta pri mi malbonon, prenu prefere ponardon kaj tranĉu min, — mi

pensas, ke tio ne estos por vi tro malfacila.

— Ĉu mi similas murdiston?..

— Vi estas pli malbona...

Mi enpenŝiĝis por unu minuto kaj poste diris, alpreninte profunde kortuŝan aspekton:

— Jes, tia estas mia sorto de l' infaneco mem!
[24] Ĉiuj legis sur mia vizaĝo simptomojn de aĉaj emoj, kiujn mi ne havis; sed oni supozis ilin — kaj ili naskiĝis. Mi estis modesta — oni kulpigis min en malico: mi iĝis kaŝema. Mi profunde sentis bonon kaj malbonon; neniu karesis min, ĉiuj ofendis: mi iĝis rankora. Mi estis malgajema — aliaj infanoj estis gajaj kaj babilemaj; mi sentis min pli alta ol ili — oni konsideris min pli malalta. Mi iĝis enviema. Mi estis preta ami la tutan mondon, — neniu min komprenis, kaj mi ellernis malami. Mia senkolora juneco pasis en batalo kontraŭ min kaj kontraŭ la mondon; timante mokojn mi kaŝis miajn plej bonajn sentojn en profundo de mia koro: ili mortis tie. Mi diris veron — oni ne kredis min: mi komencis trompi; studinte bone la mondon kaj risortojn de la socio, mi iĝis lerta en la scienco de l' vivo kaj vidis, ke aliaj sen lerteco estas feliĉaj, uzante senpene la avantaĝojn, kiujn mi aspiris tiel

senlace. Kaj tiam naskiĝis en mia brusto malespero — ne tiu malespero, kiun oni kuracas per plumbo de pistolo, sed senemocia senforta malespero, ŝirmita de afableco kaj bonanima rideto. Mi iĝis morala kriplulo: unu duono de mia animo ĉesis ekzisti, ĝi sekiĝis, vaporiĝis, mortis, mi ĝin detranĉis kaj forĵetis, dum la alia vegetis kaj vivis por komplezo de ajnulo, sed tion neniu rimarkis, ĉar neniu sciis pri la ekzisto de l' pereinta duono; sed vi nun vekis en mi rememoron pri ĝi, kaj mi tralegis al vi ĝian epitafon. Al multaj ĉiuj epitafoj, ĝenerale, ŝajnas ridindaj, sed al mi ne, precipe, kiam mi rememoras pri tiu, kiu ripozas sub ĝi. Cetere, mi ne petas vin kunkonsenti mian opinion: se mia ekstravagancaĵo ŝajnas al vi ridinda, bonvolu ridi: mi avertas vin, ke tio min neniom ĉagrenos.

Tiumomente mi renkontis ŝiajn okulojn: en ili kuris larmoj; ŝia brako, apoganta sin kontraŭ la mia, tremis; la vangoj skarlatis, ŝi kompatis min! Kunsufero, la sento, al kiu sklaviĝas tiel facile ĉiuj virinoj, enigis siajn ungegojn en ŝian nespertan koron. Dum la tuta tempo de la promeno ŝi estis distrita, kun neniu koketis, kaj tio estas grava simptomo!

Ni venis al la abismo. La virinoj forlasis siajn kavalirojn, sed ŝi ne forlasis mian brakon. La ŝercoj de la lokaj dandoj ne ridigis ŝin; la apikeco de l' deklivo, antaŭ kiu ŝi staris, ne timigis ŝin, kvankam la aliaj sinjorinoj kvikis kaj fermis la okulojn.

Dum la returna vojo mi ne rekomencis mian malĝojan konversacion; sed al miaj bagatelaj demandoj kaj ŝercoj ŝi respondis mallonge kaj distrite.

— Ĉu vi amis? — mi demandis ŝin.

Ŝi rigardis min fikse, kapgestis nenion, kaj denove falis en meditemon; estis evidente, ke ŝi volas ion diri, sed ne scias per kio komenci. Ŝia brusto ondiĝis... Kion fari! La muslina maniko estis malforta defendo, kaj elektra sparko trakuris el mia brako en ŝian brakon; preskaŭ ĉiuj pasioj komenciĝas tiel, kaj ni ofte trompas nin pensante, ke virino amas nin pro niaj fizikaj aŭ moralaj indoj. Certe, ili preparas, disponigas sian koron al la akcepto de sakramenta fajro, kaj tamen la unua tuŝo decidas ĉion.

— Ĉu mi estis vere afabla kun vi hodiaŭ? — diris la principino al mi kun afektita rideto, kiam ni revenis de la promeno.

Ni disiĝis.

Ŝi estis malkontenta pri si; ŝi kulpigis sin pri senemocio... Ho, ĝi estas la unua, ĉefa triumfo! Morgaŭ ŝi volos rekompenci min. Mi scias ĉion-ĉi parkere — jen kio estas enua!

La 4an de junio.

Hodiaŭ mi vidis Veran. Ŝi satturmentis min per sia ĵaluzo. La principino ŝajne decidis konfideci al ŝi siajn korsekretojn: oni devas konfesi, tre trafa elekto!

— Mi divenas, al kio ĉio ĉi estas klinata, — diris al mi Vera. — Diru al mi pli bone simple nun, ke vi ŝin amas.

— Kaj se mi ŝin ne amas?

— Tiam por kio persekuti ŝin, alarmi, emociigi ŝian imagon? Ho, mi vin bone konas! Aŭskultu, se vi volas, ke mi kreu al vi. Venu post unu semajno al Kislovodsko! Postmorgaŭ ni transloĝiĝos tien. La principino restos ĉi tie pli longe. Luu loĝejon apude; ni vivos en granda domo proksime de la fonto, en la supra etaĝo; malsupre loĝos la principino Ligovskaja, sed apude estas domo de la sama mastro, ĝi ne estas ankoraŭ luita... Ĉu vi venos?..

Mi promesis, kaj la saman tagon mi sendis iun lui la loĝejon.

Gruŝnickij venis al mi je la sesa vespere kaj anoncis, ke morgaŭ estos preta lia uniformo, ĝuste al la balo.

— Fine ni dancos kun ŝi la tutan vesperon...
jen mi kontentigos mian soifon paroli kun ŝi! — li aldonis.

— Kiam estos la balo?

— Sed ja morgaŭ! Ĉu vi ne scias? Granda festo, kaj ĉi tiea estraro iniciatis aranĝi ĝin...

— Ni iru al la bulvarado...

— Pro neniuj trezoroj, en tiu ĉi aĉa kapoto...

— Kiel do, ĉu vi ĉesis ĝin ŝati?

Mi iris sola kaj, renkontinte la princidinon Mary, invitis ŝin al mazurko. Ŝi ŝajnis miri kaj ĝoji.

— Mi pensis, ke vi dancas nur laŭ neceso, kiel pasintfoje, — diris ŝi, tre ĉarme ridetante...

Ŝajne, ŝi tute ne rimarkis foreston de Gruŝnickij.

— Morgaŭ vi estos agrable mirigita, — mi diris al ŝi.

— Per kio?

— Ĝi estas sekreto... Dum la balo vi mem konjektos.

Mi finis la vesperon ĉe la princino; ne estis gastoj krom Vera kaj unu tre amuza maljunuleto. Mi estis en sprita stato, improvizis diversajn neordinarajn historiojn; la princidino sidis vid-

al-vide kaj aŭskultis mian halanĝon kun tiom profunda, streĉita, eĉ tenera atento, ke mi sentis rodon de konscienco. Kien malaperis ŝiaj vigleco, koketado, kapricoj, aroga mieno, malestima rideto, distrita rigardo?..

Vera rimarkis ĉion ĉi: sur ŝia malsaneca vizaĝo pentriĝis profunda angoro; ŝi sidis en ombro ĉe la fenestro, merginte sin en larĝa apogseĝo... Mi sentis kompaton al ŝi...

Tiam mi rakontis la tutan dramon historion de mia konateco kun ŝi, mia amo, — memkompreneble, ŝirminte ĉion per elpensitaj nomoj.

Mi tiel vivece bildigis mian teneron, miajn maltrankvilojn, admirojn; mi tiel avantaĝe montris ŝian konduton, ŝiajn agojn, karakteron, ke ŝi vole-nevole devis pardoni al mi koketadon kun la principino.

Ŝi stariĝis, sidiĝis ĉe ni, viviĝis... kaj ni nur je la dua nokte rememoris, ke la doktoroj postulas, ke ni kuŝiĝu dormi je la dekunua.

La 5an de junio.

Duonhoron antaŭ la balo ĉe mi aperis Gruŝnickij en plena radiado de armea infanteria uniformo. Al la tria butono alkroĉita estis bronza ĉeneto, sur kiu pendis duobla lorneto; epoletoj de neimageblaj dimensioj estis fleksitaj supren en maniero de flugiloj de Amoro; liaj botoj knaris; en la maldekstra mano li tenis brunajn glaceajn gantojn kaj kaskedon, kaj per la dekstra li hirtigis ĉiuminute la frizitan tufon en etajn buklojn. Memkontento kaj kune kun ĝi iu necerteco estis pentritaj sur lia vizaĝo; lia festa eksteraĵo, lia fiera paŝmaniero igus min eksplodi en rido, se tio konkordus kun miaj intencoj.

Li ĵetis la kaskedon kun la gantoj sur tablon kaj komencis tegi faldojn kaj sin belordigi antaŭ la spegulo; grandega nigra tuko sur plej alta subkravato, kies haregoj subtenis lian mentonon, elŝoviĝis je duoncolo el post la kolumo; al li tio ŝajnis nesufiĉa; li eltiris ĝin supren ĝis la oreloj; pro tiu peza laboro — ĉar la kolumo de l'uniformo estis tre malvasta kaj incitanta — lia vizaĝo pleniĝis de sango.

— Oni diras, ke dum la lastaj tagoj vi terure

trenaĉis vin post mia principino? — diris li sufiĉe neglekte kaj ne rigardante min.

— Kiamaniere ni, stultuloj, aŭdacus teon trinki! — respondis mi al li, ripetante la ŝatatan proverbon de unu el plej lertaj kanajloj de la pasinta tempo, rave priskribita iam de Puŝkin[25].

— Diru, ĉu bone sidas sur mi la uniformo?.. Ho malbenita judaĉo!.. Tiel tranĉe doloras la akseloj!.. Ĉu vi havas parfumon?

— Indulgon, ĉu vi bezonas ankoraŭ ion? Vi ja sen tio jam disvastigas odoron de roza pomado.

— Ne gravas. Donu al mi...

Li verŝis duonflakonon al si post kravaton, en la naztukon, sur la manikojn.

— Ĉu vi dancos? — li demandis.

— Mi pensas, ke ne.

— Mi timas, ke mi devos komenci mazurkon kun la principino, sed mi scias preskaŭ neniun figuron...

— Kaj ĉu vi jam invitis ŝin al mazurko?

— Ne ankoraŭ...

— Gardu, ke oni ne anticipu vin.

— Efektive! — li frapis sin en la frunton. — Adiaŭ... mi iros atendi ŝin ĉe la enirejo. — Li

ŝirkaptis la kaskedon kaj forkuris.

Post duonhoro ankaŭ mi foriris. En la strato estis mallume kaj senhome; ĉirkaŭ la kunvenejo aŭ gastejo, kiel al vi plaĉas, tumultis amaso; la fenestroj de l' domo estis lumigitaj; sonojn de l' regimenta orkestro alportis al mi la vespera vento. Mi paŝis malrapide; al mi estis malĝoje... Ĉu vere, mi pensis, mia sola destino surtere estas ruinigi alies esperojn? De kiam mi vivas kaj agas, la sorto ĉiam iel kondukis min al epilogo de fremda dramo, kvazaŭ sen mi neniuj povus morti aŭ senesperigi! Mi estis necesa persono por la kvina akto; nevole mi ludis mizeran rolon de ekzekutisto aŭ perfidulo. Kion celis la sorto por tio?.. Ĉu mi ne estas vere destinita de ĝi verki etburĝajn tragediojn kaj familiajn romanojn — aŭ kunlabori kun liveristo de noveloj, ekzemple, por «Biblioteko por legado»[26]? Kiel scii?.. Ĉu malmultas homoj, kiuj, komencante la vivon, pensas fini ĝin kiel Aleksandro la Granda, aŭ lordo Byron, sed dum la tuta vivo restas titolaj konsilistoj[27]?..

Enirinte la salonon, mi kaŝis min en amaso de viroj kaj komencis observi. Gruŝnickij staris apud la prindino kaj ion diris kun verva ardo; ŝi

aŭskultis lin distrite, rigardis flankojn, almetinte ventumilon al la lipoj. Sur ŝia vizaĝo pentriĝis senpacienco, ŝiaj okuloj serĉis iun ĉirkaŭe; mi nerimarkite alpaŝis al ili de malantaŭe por subaŭskulti ilian konversacion.

— Vi turmentas min, principino, — diris Gruŝnickij, — vi terure ŝanĝiĝis de la tempo, kiam mi ne vidis vin...

— Ankaŭ vi ŝanĝiĝis, — ŝi diris, ĵetinte sur lin la rapidan rigardon, en kiu li ne povis distingi kaŝitan mokon.

— Mi? Mi ŝanĝiĝis?.. Ho, neniam! Vi scias, ke tio estas nebla! Kiu vidis vin unu fojon, tiu ĉiam portos kun si vian dian bildon...

— Ĉesu...

— Kial do nun vi ne volas aŭskulti tion, kion ankoraŭ antaŭ nelonge kaj tiel ofte vi atentis tion favore?

— Ĉar mi ne ŝatas ripetojn, — ŝi respondis, ridante...

— Ho, kiel amare mi eraris!.. Mi pensis, freneza, ke almenaŭ la epoletoj donos al mi rajton esperi... Ne, prefere mi restus por la tuta vivo en malrespekta soldata kapoto, al kiu, eble, mi estis ŝuldanta vian atenton...

— Efektive, la kapoto multe pli konvenas al vi...

Dum la tempo mi alpaŝis kaj salutis per klinigo la principidinon; ŝi iom ruĝiĝis kaj rapide prononcis:

— Ĉu vere, sinjoro Peĉorin, la griza kapoto multe pli konvenas al sinjoro Gruŝnickij?..

— Mi ne konsentas kun vi, — mi respondis, — en la oficira uniformo li aspektas ankoraŭ pli juna.

Gruŝnickij ne eltenis la frapon: kiel ĉiuj knaboj, li pretendas esti maljunulo; li pensas, ke sur lia vizaĝo profundaj spuroj de pasioj anstataŭas la sigelon de jaroj. Li ĵetis kontraŭ min furiozan rigardon, piedfrapis kaj iris for.

— Tamen konfesu, — mi diris al la principidino, — ke, kvankam li ĉiam estis tre ridinda, sed ankoraŭ antaŭ nelonge li ŝajnis al vi interesa... en la griza kapoto?..

Ŝi mallevis la okulojn kaj ne respondis.

Gruŝnickij la tutan vesperon persekutis la principidinon, dancis aŭ kun ŝi aŭ vid-al-vide. Li manĝegis ŝin per la okuloj, sopiris kaj tedis ŝin per petegoj kaj riproĉoj. Post la tria kvadrilo, ŝi jam malamis lin.

— Mi ne atendis tion de vi, — li diris, alpaŝinte al mi kaj preninte min je brako.

— Kion?

— Vi dancas kun ŝi la mazurkon? — li demandis solenvoĉe... — Ŝi konfesis al mi.

— Do kio?.. Ĉu tio estas sekreto?

— Memkompreneble... Mi devis tion atendi de la knabinaĉo... koketulino... Nu do mi bone venĝos!

— Kulpigu vian kapoton aŭ viajn epoletojn, sed kial akuzi ŝin? En kio estas ŝia kulpo, ke vi ne plu plaĉas al ŝi?..

— Kial do esperigi?

— Kial do vi esperis? Aspiri kaj atingi ion — tion mi komprenas, sed kial esperi?

— Vi gajnis la veton, sed ne tute, — li diris, kolere ridetante.

La mazurko komenciĝis. Gruŝnickij elektis nur la principidinon, aliaj kavaliroj elektis ŝin ĉiuminute: ĝi estis evidenta komploto kontraŭ mi; despli bone: ŝi volas paroli kun mi kaj oni malhelpas, — ŝi volos duoble pli.

Mi premis ŝian manon foje; la duan fojon ŝi elŝiris ĝin, dirante neniun vorton.

— Mi malbone dormos ĉi-nokte, — ŝi diris al

mi, kiam la mazurko finiĝis.

— Pri tio kulpas Gruŝnickij.

— Ho ne! — Kaj ŝia vizaĝo iĝis tiel angora, ke mi donis al mi vorton nepre kisi ŝian manon en la vespero.

Ĉiuj komencis disveturi. Helpante al la principino sidiĝi en kaleŝon, mi rapide alpremis ŝian etan manon al miaj lipoj. Estis mallume, kaj neniuj povis rimarki tion.

Mi revenis en la salonon kontenta pri mi.

Ĉe granda tablo vespermanĝis junularo, kaj inter ili Gruŝnickij. Kiam mi eniris, ĉiuj eksilentis; estis sentate, ke ili parolis pri mi. Multaj koleretas kontraŭ mi ankoraŭ de la pasinta balo, precipe la dragona kapitano, kaj nun, ŝajnas, definitive estas kreata kontraŭ mi malamika bando sub komando de Gruŝnickij. Li havas tiom fieran kaj kuraĝan aspekton...

Mi tre ĝojas; mi ŝatas malamikojn, kvankam ne laŭkristane. Ili amuzas min, vervigas mian sangon. Esti ĉiam atenta, kapti ĉiun rigardon, signifon de ĉiu vorto, diveni intencojn, ŝajnigi sin dupo kaj subite per unu puŝo ruinigi la tutan pezlaboritan konstruaĵon el ruzaj artifiko kaj sagacaj intrigoj — jen tion mi nomas vivo.

Dum la vespermanĝo Gruŝnickij flustris kaj palpebrumis kompreniĝe kun la dragona kapitano.

La 6an de junio.

Hodiaŭ matene Vera forveturis kun la edzo en Kislovodskon. Mi renkontis ilian kaleŝon, kiam mi iris al la princino Ligovskaja. Ŝi salutis min per kapklino: en ŝia rigardo estis riproĉo.

Kiu do kulpas? Kial ŝi ne volas doni al mi okazon intervidiĝi kun ŝi inter kvar okuloj? La amo, samkiel fajro, sen nutraĵo estingiĝas. Kiu scias, eble ĵaluzo faros tion, kion ne povis miaj petoj.

Mi sidis ĉe la princino la tutan longan horon. Mary ne aperis, ŝi estis malsana. Vespere en la bulvardo ŝi forestis. La novkreiĝinta bando, armita per lornetoj, akceptis efektive kruelan-minacan aspekton. Mi estis ĝoja, ke la princidino estas malsana: ili farus al ŝi iun arogaĵon, Gruŝnickij havas hirtan hararanĝon kaj malesperan aspekton; li ŝajnas esti efektive tre ĉagrenita, precipe ofendita estas lia digno; sed jen ja ekzistas homoj, eĉ kies malespero estas amuza!..

Reveninte hejmen, mi rimarkis, ke io mankas al mi. *Mi ne vidis ŝin! Ŝi estas malsana!* Ĉu mi enamiĝis ver-vere?.. Kia sensencaĵo!

La 7an de junio.

Je la dek-unua matene — la horo, kiam la princino Ligovskaja kutime ŝvitas en kuvo de Jermolov — mi iris preter ŝia domo. La principidino sidis enpensige ĉe la fenestro; vidinte min, ŝi salte stariĝis.

Mi eniris la antaŭĉambron; neniu estis tie, kaj mi sen komuniko, uzante liberecon de ĉi-tieaj moroj, penetris en la gastoĉambron.

Malserena paleco kovris la ĉarman vizaĝon de l' principidino. Ŝi staris ĉe la piano, sin apogante per unu brako kontraŭ dorso de apogseĝo; la mano apenaŭ tremis; mi alpaŝis al ŝi sensone kaj diris:

— Ĉu vi koleras kontraŭ mi?..

Ŝi levis al mi langvoran, profundan rigardon kaj kapneis; ŝiaj lipoj volis ion prononci, sed ne povis; la okuloj pleniĝis per larmoj; ŝi mergiĝis en la apogseĝon kaj kovris la vizaĝon per la manoj.

— Kio okazas al vi? — mi diris, preninte ŝin je mano.

— Vi min ne estimas!.. Ho! Lasu min!..

Mi faris kelkajn paŝojn... Ŝi rektiĝis en la apogseĝo, ŝiaj okuloj brilis... Mi haltis, preninte

anson de l' pordo, kaj diris:

— Pardonu min, principino! Mi agis kvazaŭ frenezulo... tio ne okazos alian fojon: mi uzos miajn rimedojn... Kial vi sciu tion, kio okazis en mia animo ĝis nun? Tion vi neniam scios, kaj des pli bone por vi. Adiaŭ.

Forirante mi aŭdis, al mi ŝajnas, ŝin plori.

Ĝis la vespero mi vagis piede tra la ĉirkaŭaĵoj de Maŝuk, laciĝis terure kaj, veninte hejmen, min ĵetis en la liton, plene elĉerpita.

Al mi venis Verner.

— Ĉu vi vere, — li demandis, — edziĝas al la principino Ligovskaja?

— Kaj kio?

— La tuta urbo parolas; ĉiuj malsanaj estas okupitaj pri la grava novaĵo, kaj la malsanuloj ja estas tia popolo: ili ĉion scias!

«Tio estas ŝercoj de Gruŝnickij!» — mi pensis.

— Por pruvi al vi, doktoro, la malveron de l' onidiroj, mi konfesas al vi sekrete, ke morgaŭ mi forveturas al Kislovodsk...

— Kaj la principino ankaŭ?..

— Ne, ŝi restas ankoraŭ por unu semajno tie ĉi...

— Sekve, vi ne edziĝos?..

— Doktoro, doktoro! rigardu min? ĉu vere mi similas fianĉon aŭ ion similan?

— Mi tion ne diras... Sed vi ja scias, ke okazas tiuj eventoj... — li aldonis, ruze ridetante, — kiam la nobla viro estas devigata edziĝi, kaj estas panjoj, kiuj almenaŭ ne preventas okazojn... Do, mi konsilas al vi, kiel amiko, gardi vin. Ĉi tie en akvoj, estas plej danĝera aero: kiom da bonegaj junaj homoj mi vidis, indaj je pli bona sorto, kiuj veturis de ĉi tie rekte sub kronon de l' edziĝa rito... Ĉu vi kredas, ke eĉ min oni volis edziĝi! Ĝuste unu provinca panjo, kies filino estis tre pala. Mi havis malfeliĉon diri al ŝi, ke la koloro de l' vizaĝo revenos al ŝi post la edziniĝa festo; tiam ŝi kun larmoj de danko proponis al mi la manon de sia filino kaj tutan sian havaĵon — kvindek servutuloj, ŝajnas. Sed mi respondis, ke mi estas senkapabla por tio...

Verner foriris en plena certeco, ke li avertis min.

El liaj vortoj mi rimarkis, ke pri mi kaj la principidino jam estas disvastigitaj en la urbo diversaj malbonaj onidiroj: tio ne pasos senpune al Gruŝnickij!

La 10an de junio.

Jam tri tagojn mi loĝas en Kislovodsko. Ĉiutage mi vidas Veran ĉe la puto kaj dum promeno. Matene, vekiĝinte, mi sidiĝas ĉe la fenestro kaj direktas lorneton al ŝia balkono; ŝi jam delonge estas vestita kaj atendas la kondiĉan signon; ni renkontas nin, kvazaŭ senintence, en la ĝardeno, kiu malsupreniĝas de niaj domoj al la puto. La saniga monta aero redonis al ŝi koloron de l' vizaĝo kaj la fortojn. Ne vane Narzan estas nomata Herkula fonto. Ĉi-tieaj loĝantoj asertas, ke la aero de Kislovodsko disponigas al amo, ke ĉi tie okazas epilogoj de ĉiuj romanoj, kiuj iam estis iniciatitaj ĉe piedo de Maŝuk. Kaj efektive, ĉio spiras ĉi tie per izoleco; ĉio estas ĉi tie mistera; kaj densaj branĉo-tegmentoj de tiliaj aleoj sin klinintaj super la fonto, kiu brue kaj ŝaŭme falante de unu ŝtonego al la alia tratranĉas sian fluejon inter verdantaj montoj; kaj fendegoj, plenaj de obskuro kaj silento, kies branĉoj diskuras de ĉi tie ĉiuflanken; kaj freŝeco de aroma aero, pezigita per vaporaĵoj de altaj sudaj herboj kaj blanka akacio, kaj la konstanta dolĉe dormiga bruo de malvarmaj riveretoj, kiuj

renkontinte unu la alian en la fino de valo, konkorde kuras vete kaj fine sin ĵetas en la riveron Podkumok. De tiu ĉi flanko la fendego estas pli vasta kaj transformiĝas en verdan valeton; laŭ ĝi volviĝas polva vojo. Ĉiufoje, kiam mi rigardas ĝin, al mi ŝajnas, ke veturas kaleŝo, kaj el la fenestro de l' kaleŝo rigardas rozkolora vizaĝeto. Jam multaj kaleŝoj traveturis laŭ la vojo, sed tiu ne aperas. La antaŭurbo, kiu situas post la fortikaĵo, pleniĝis de loĝantoj; en la restoracio, konstruita sur la monteto, je kelkaj paŝoj de mia loĝejo, vespere komencas flagri fajroj tra la duobla vico da poploj; la bruo kaj glasa tinto disaŭdiĝas ĝis malfrua nokto.

Nenie oni trinkas tiom da kaĥetia vino[28] kaj minerala akvo, kiel ĉi tie.

*Praktiki kune tiujn du metiojn
multaj ŝategas. Mi evitas tion.[29]*

Gruŝnickij ŝtormas kun sia bando ĉiutage en la gastejo kaj min preskaŭ ne salutas.

Li nur hieraŭ alveturis kaj jam sukcesis kvereli kun tri maljunuloj, kiuj volis enkuviĝi antaŭ ol li: definitive — malfeliĉoj disvolvas en li militeman spiriton.

La 11an de junio.

Fine ili venis. Mi sidis ĉe la fenestro, kiam mi aŭdis bruon de kaleŝo: mia koro ektremis... Kio ĝi estas?.. Ĉu povas esti, ke mi enamiĝis?.. Mi estas tiel stulte kreita, ke oni povas atendi tion de mi.

Mi tagmanĝis ĉe ili. La princino rigardis min tre tenere kaj ne iras for de l' filino... malbone! Sed kompanse Vera ĵaluzas pri mi kontraŭ la principino! jen mi atingis la bonfarton! Kion ne faros virino por ĉagrenigi la rivalinon? Mi memoras, ke unu ino ekamis min pro tio, ke mi amis alinon. Estas nenio pli paradoksa ol virina menso: estas tre malfacile konvinki virinon pri io ajn, oni devas fari tiel, ke ili mem konvinku sin; la konsekvenco de argumentoj, per kiuj ili neniigas siajn antaŭjuĝojn, estas tre originala; por ellerni ilian dialektikon, oni devas renversi en sia menso ĉiujn lerneajn regulojn de logiko. Ekzemple, argumentaro ordinara:

La viro amas min; sed mi estas edzino; sekve, mi ne devas lin ami.

La argumentaro virina:

Mi ne devas ami lin, ĉar mi estas edzino; sed li

amas min, sekve...

Ĉi tie kelkaj punktoj, ĉar la prudento jam nenion diras, kaj plejparte parolas lango, okuloj kaj poste koro, se tiu estas havata.

Kio okazus, se iam tiuj notoj trafus al okuloj de virino? — Kalumnio! — ŝi krios indigne.

De kiam la poetoj skribas, kaj virinoj legas ilin (pro kio plej profundan dankon al ili), oni ilin tiom da fojoj nomis anĝeloj, ke efektive ili pro simplanimeco ekkredis al la komplimento, forgesante, ke la samaj poetoj pro mono gloris Neronon kiel duondion...

Ne estas ĝustaloke, ke mi parolu pri ili kun tiom da kolero, mi, kiu nenion en la mondo amis krom ilin, — mi, kiu ĉiam preta estis oferi al ili trankvilon, ambicion, vivon... Sed mi ja ne en paroksismo de angoro kaj ofendita memamo penas deŝiri de ili la sorĉan tegilon, tra kiun penetras nur kutimiĝinta rigardo. Ne, ĉio, kion mi diras pri ili, estas nur sekvo de

*Malvarmaj de la mens' observoj
kaj de la kor' amara not'. [30]*

Virinoj devus deziri, ke ĉiuj viroj konu ilin same bone, kiel mi, ĉar mi amas ilin centoble

pli ekde la tempo, kiam mi ne timas ilin kaj komprenis iliajn etajn malfortaĵojn.

Ale: Verner komparis antaŭnelonge virinojn kun la sorĉita arbaro, pri kiu rakontas Tasso en sia «Liberigita Jerusalemo»[31], «Nur alpaŝu, — li diris, — kaj vin impetos de ĉiuj flankoj tiaj timoj, ke dio savu: devo, fiero, deco, ĝenerala opinio, moko, malestimo... Oni devas ne rigardi, sed iri rekten; iom-post-iom la monstroj malaperas kaj malfermiĝas antaŭ vi la milda kaj hela herbejeto, meze de kiu floras verda mirto. Kontraŭe estos plago, se ĉe la unuaj paŝoj ekstremos via koro kaj vi rigardos returnen.»

La 12an de junio.

La hodiaŭa vespero estis abunda de okazintaĵoj. Proksimume tri verstojn de Kislovodsko en fendego inter montoj, kie fluas Podkumok, estas roko, nomata Ringo; ĝi estas pordego kreita de la naturo mem; ĝi baŭmas sur alta monteto, kaj la subiranta suno lancas tra ĝin sian lastan firman rigardon al la mondo. Multnombra kavalkado sin direktis tien por rigardi la sunsubiron tra la flama fenestro. Neniu el ili verdire pensis pri la suno. Mi rajdis apud la principidino; dum returna vojo necesis transi Podkumokon vade. Montaj riveretoj eĉ plej malprofundaj estas danĝeraj precipe pro tio, ke ilia fundo estas perfekta kalejdoskopoj: ĉiutage sub premo de ondoj ĝi ŝanĝiĝas: kie hieraŭ estis ŝtono, hodiaŭ estas kavo. Mi prenis la ĉevalon de la principidino perbride kaj kondukis ĝin en la akvon, kiu ne atingis eĉ genuojn; ni komencis malrapide nin movi diagonale kontraŭ la fluo. Oni tre bone konas, ke vadante trans rapidaj riveretoj oni ne devas rigardi la akvon, ĉar tuj venas kapturigo. Mi forgesis averti pri tio la principidinon Mary.

Ni estis jam en mezo, en plej rapidfluo, kiam

subite ŝi ekbalanciĝis ensele. «Mi vertiĝas!» — ŝi diris malfortvoĉe... Mi rapide kliniĝis al ŝi, ĉirkaŭvolvis per brako ŝian fleksan talion. «Rigardu supren! — mi flustris al ŝi. — Ne gravas, nur ne timu; mi estas kun vi».

Al ŝi fariĝis pli bone; ŝi volis liberiĝi de mia brako, sed mi ankoraŭ pli forte ĉirkaŭvolvis ŝian mildan, molan torson: mia vango preskaŭ tuŝis ŝian vangon. Ĝi radiis flamon.

— Kion vi faras kun mi?.. Dio mia!..

Mi ne atentis ŝian tremeton kaj konfuziĝon, kaj miaj lipoj tuŝis ŝian delikatan vangeton; ŝi ektremis, sed nenion diris; ni rajdis la lastaj: neniun vidis. Kiam ni surgrimpis la bordon, ĉiuj ektrotis. La principino detenis sian ĉevalon; mi restis apud ŝi; estis vidate, ke ŝin maltrankviligas mia silento, sed mi ĵuris diri neniun vorton — pro scivolo. Mi volis vidi, kiel ŝi eliĝos el la embarasa situacio.

— Aŭ vi min malestimas aŭ tre amas! — ŝi diris fine per voĉo, en kiu estis larmoj. — Povas esti, ke vi volas primoki min, eksciti mian animon, kaj poste forlasi... Tio estus tiel malnobla, tiel perfida, ke nur sola supozo... Ho, ne! Ĉu vere, — ŝi aldonis per la voĉo de tenera

konfido, — ĉu vere, en mi estas nenio, kio ekskludas la estimon? Vian arogan agon... mi devas, mi devas pardoni al vi, ĉar mi permesis... Respondu do, diru, mi volas aŭdi vian voĉon!..

En ŝiaj lastaj vortoj estis tioma virina senpacienco, ke mi nevole ridetis. Feliĉe komencis krepuskiĝi... Mi nenion respondis...

— Vi silentas? — ŝi daŭrigis. — Vi, eble, volas, ke mi la unua diru, ke mi vin amas?

Mi silentis...

— Ĉu vi volas tion? — ŝi daŭrigis, haste sin turninte al mi... En la decidemo de ŝiaj rigardo kaj voĉo estis io timiga...

— Kial do? — mi respondis, levinte la ŝultrojn.

Ŝi vipis sian ĉevalon kaj eksagis laŭ la mallarĝa kaj danĝera vojo. Tio okazis tiel rapide, ke mi apenaŭ sukcesis atingi ŝin, kaj vere, nur kiam ŝi jam aliĝis al la cetera societo. Ĝis la hejmo mem ŝi parolis kaj ridis ĉiuminute. En ŝiaj vortoj estis io febra; min ŝi ne rigardis eĉ unu fojon. Ĉiuj rimarkis tiun neordinaran gajecon, kaj la princino interne ĝojis, rigardante sian karan filinon, kaj la kara filino havis simple nervan paroksismon. Ŝi estis pasigonta la nokton sen dormo kaj plorante. La penso liveras al mi

neamplekseblan ĝuon: estas minutoj, kiam mi komprenas Vampiron[32]... Kaj ankoraŭ mi famas esti bonkorulo kaj aspiras tiun nomon!

Deĉevaliĝinte, la sinjorinoj supreniris al la princino, mi estis emociita kaj galopis en montojn por dispeli la pensojn, svarmantajn en mia kapo. La rosa vespero spiris per ebriiga freŝo. La luno leviĝis el post malhelaj montopintoj. Ĉiu paŝo de mia neforĝita ĉevalo obtuze reeĥis en la kvieto de fendegoj; ĉe la akvofalo mi trinkigis la ĉevalon, avide enspiris du-tri fojojn freŝan aeron de l' suda nokto kaj startis returnen. Mi veturis tra la suburbo. Lumoj en fenestroj komencis estingiĝi; sentineloj ĉe la remparo de l' citadelo kaj kozakoj en ĉirkaŭurbaj pikedoj longsone intervokiĝis...

En unu domo de l' suburbo, konstruita ĉe rando de ravino, mi rimarkis neordinaran lumon. De tempo al tempo aŭdiĝis senkonkorda parolado kaj krioj malkovrantaj militistan festeneton. Mi deĉevaliĝis kaj kaŝe aliris al fenestro. Neplene fermita ŝutro permesis al mi vidi la festantojn kaj distingi iliajn vortojn. La parolo estis pri mi. La dragona kapitano, ardigita per vino, frapis la tablon per pugno, postulante atenton.

— Sinjoroj! — li diris, — ĝi neniel taŭgas. Necesas edifi Peĉorin-on. Tiuj peterburgaj flugdandoj ĉiam fanfarone fieras, ĝis oni ilin frapas je nazo! Li pensas, ke nur li sola vivis en la mondo, ĉar li portas ĉiam purajn gantojn kaj glaceigitajn botojn.

— Kaj kiom arogas lia supereca rideto! Kaj mi estas certa, intercetere, ke li estas timulo, jes, timulo!

— Mi pensas same, — diris Gruŝnickij. — Li ŝatas elturniĝi per ŝerco. Foje mi diris al li tiaĵon, ke aliu mortigus min surloke, sed Peĉorin ĉion ŝercigis. Mi, memkompreneble, ne vokis lin dueli, ĉar ĝi estis lia afero: kaj mi ne volis maldecigi min per tia rilato...

— Gruŝnickij koleras pro tio, ke li forkonkeris de li la principinon, — iu diris.

— Jen kion oni elpensis! Mi, vere, iome amindumis la principinon, sed tuje ĉesis, ĉar mi ne volas edziĝi, sed kompromiti fraŭlinon ne estas en miaj reguloj.

— Jes, mi vin certigas, ke li estas eminenta timulo, tio estas Peĉorin, sed ne Gruŝnickij, — kaj Gruŝnickij estas belheroo, kaj ale mia vera amiko, — diris denove la dragona kapitano. —

Sinjoroj! Ĉu iu defendas lin ĉi tie? Neniu? Bonege!
Ĉu vi volas elprovi lian kuraĝon? Tio vin amuzos...

— Ni volas, sed kiel?

— Jen aŭskultu: Gruŝnickij estas precipe kolera kontraŭ li — al li la unua rolo! Li alkroĉiĝos al ajna stultaĵo kaj provokos Peĉorinon dueli... Atendu. Jen en kio estas la artifiko... Li provokos dueli, bone! Ĉio ĉi — la provoko, preparoj, kondiĉoj estos kiom eble plej solenaj kaj teruraj — ĉion aranĝi mi prenas al mi; mi estos via sekundanto, mia kompatinda amiko! Bone! Nur jen kie estas la ruzaĵo: ni ne enmetos kuglojn en la pistolojn. Mi vin certigas, ke Peĉorin ektimos — mi starigos ilin je distanco de ses paŝoj, diablo prenu! Ĉu vi konsentas, sinjoroj?

— Bonege elpensite, ni konsentas! Kial ne? — aŭdiĝis de ĉiuj flankoj.

— Kaj vi, Gruŝnickij?

Mi atendis kun tremeto la respondon de Gruŝnickij; malvarma kolero ekposedis min ĉe la penso, ke se ne okazus la hazardo, mi povus esti ridigilo por tiuj stultuloj. Se Gruŝnickij ne konsentus, mi min ĵetus sur lian kolon. Sed post ioma silento, li stariĝis de sia loko, etendis brakon

al la kapitano kaj diris tre grave: «Bone, mi konsentas».

Estas malfacile priskribi jubilon de la tuta honesta kompanio.

Mi revenis hejmen en posedo de du malsimilaj sentoj. La unua estis malĝojo. Pro kio ili ĉiuj malamegas min? — Mi pensis. — Pro kio? Ĉu mi iun ofendis? Ne. Ĉu vere mi apartenas al la aro da homoj, kies sola aspekto naskas malfavoron? Kaj mi sentis, ke venena kolero iom post iom plenigis mian animon. «Gardu vin, sinjoro Gruŝnickij! — mi diris, promenante tien-reen en la ĉambro: kun mi oni tiel ne ŝercas. Vi povas multon pagi pro aprobo de viaj stultaj kamaradoj. Mi ne estos ludilo por vi!»

Mi ne dormis la tutan nokton. Al la mateno mi estis flava kiel bergamoto.

Matene mi renkontis la princidinon ĉe la puto.

— Ĉu vi estas malsana? — ŝi diris, fikse rigardante min.

— Mi ne dormis la tutan nokton.

— Ankaŭ mi... mi kulpigis vin... povas esti vane? Sed klarigu vin, mi povas pardoni al vi ĉion...

— Ĉu ĉion?

— Ĉion... nur diru veron... nur pli rapide... Ĉu vi vidas, ke mi multe pensis, penante klarigi, pravigi vian konduton; eble, vi timas obstaklojn flanke de miaj gepatroj... tio ne gravas... kiam ili ekscios... (ŝia voĉo ekstremis) mi ilin petpersvados. Aŭ via propra stato... sed sciu, ke mi povos ĉion oferi por la homo, kiun mi amas... Do, respondu tuj, havu kompaton... Vi min ne malestimas, ĉu ne?

Ŝi kaptis min je mano.

La princino iris antaŭe kun la edzo de Vera kaj nenion vidis; sed min povis vidi promenantaj malsanuloj, la plej scivolaj ĉikanuloj el ĉiuj scivolemuloj, kaj mi rapide liberigis mian manon el ŝia pasia premo.

— Mi diros al vi la tutan veron, — mi respondis al la principino, — mi ne provos min pravigi, nek klarigi miajn agojn. Mi ne amas vin.

Ŝiaj lipoj milde paliĝis...

— Lasu min, — ŝi diris apenaŭ distingeble. Mi levis la ŝultrojn, turnis min kaj foriris.

La 14an de junio.

Kelkiam mi malestimas min... ĉu ne pro tio kankaŭ mi malestimas aliujn?.. Mi iĝis senkapabla al noblaj elanoj; mi timas ŝajni ridinda al mi mem. Aliu je mia loko proponus al la principino *son cœur et sa fortune*[35], sed super mi la vorto *edziĝi* havas magian potencon; kiel ajn pasie mi amas la virinon, nur ŝi sentigas, ke mi devas edziĝi al ŝi — adiaŭ la amo! Mia koro transformiĝas en ŝtonon, kaj nenio povas vivi ĝin denove. Mi estas preta al ajna ofero, krom tiu; dudek fojojn mian vivon, eĉ la honoron, mi metos sur la karton... sed mian liberon mi ne vendos. Kial mi tiel aprezas ĝin? Kion mi havas en ĝi?.. Kien mi min preparas? Kion mi atendas de l' estonto?.. Vere, absolute nenion. Ĝi estas iu denaska timo, neklarigebla antaŭsento... Ja ekzistas la homoj, kiuj senkonscie timas araneojn, blatojn, musojn... Ĉu konfesi?.. Kiam mi estis infano, unu maljunulino orakolis pri mi al la patrino: ŝi aŭguris al mi *la morton de malbona edzino*; ĝi min tiam profunde mirigis: en animo mia naskiĝis nevenkebla malamo al edziĝo... Kaj dume, io diras al mi, ke la aŭguro efektiviĝos;

almenaŭ mi penos, ke ĝi efektiviĝu kiom eble plej malbaldaŭ.

La 15an de junio.

Hieraŭ venis ĉi tien artifikisto *Apfelbaum*[33]. Sur la pordo de l' restoracio aperis longa aŝio, anoncanta al plej respektata publiko pri tio, ke suprenomita mirinda artifikisto, kemiisto kaj optikisto havas honoron prezenti luksan spektaklon je la oka vespere en la halo de nobela kunvenejo (alivorte — en la restoracio); biletoj kostas po du rubloj kun duono.

Ĉiuj estas spektontaj la mirindan artifikiston; eĉ la princino Ligovskaja, malgraŭ tio, ke ŝia filino malsanas, prenis bileton por si.

Hodiaŭ post la tagmanĝo mi iris preter la fenestroj de Vera; ŝi sidis en la balkono sola; al miaj piedoj falis noto:

«Hodiaŭ je la deka vespere venu al mi laŭ la granda ŝtuparo; mia edzo forveturis en Pjatigorsk kaj nur matene revenos. Miaj servistoj kaj ĉambristinoj ne estos hejme: mi disdonis al ili biletojn, ankaŭ al geservistoj de l' princino. Mi atendas vin; venu nepre».

«Ha, jen do! — mi pensis, — fine okazis laŭ mia deziro.»

Je la oka mi iris spekti la artifikiston. La publiko kunvenis al la naŭa; la spektaklo komenciĝis. En la malantaŭaj vicoj de seĝoj mi rekonis lakeojn kaj ĉambristinojn de Vera kaj de la princino. Ĉiuj estis tie plennombre. Gruŝnickij kun lorneto sidis en la unua vico. La artifikisto sin adresis al li ĉiufoje, kiam li bezonis naztukon, horloĝon, ringon kaj ceteron.

Gruŝnickij ne salutas min jam dum kelka tempo, kaj hodiaŭ du-tri fojojn li rigardis min sufiĉe aroge: ĉio ĉi estos memorigita al li, kiam venos tempo de kvitiĝo.

Antaŭ la deka mi stariĝis kaj eliris.

Ekstere estis mallume, kiel ĉe blindulo. Pezaj malvarmaj nuboj kuŝis sur pintoj de ĉirkaŭaj montoj; nur de tempo al tempo la mortanta vento bruis inter pintoj de poploj, ĉirkaŭantaj la restoracion; ĉe ĝiaj fenestroj svarmis popolo. Mi malsupreniris la monton kaj sin turninte al la pordego, plirapidigis la paŝojn. Subite ekŝajnis al mi, ke iu sekvas min. Mi haltis kaj ĉirkaŭrigardis. En mallumo estis neeble ion distingi; tamen pro singardo mi ĉirkaŭiris la domon, kvazaŭ promenante. Dum mi pasis la fenestrojn de l' principino, mi ekaŭdis denove paŝojn post mi;

homo, volvita en kapoton, kuris preter mi. Tio atentigis min; tamen mi ŝtele aliris al la perono kaj haste kuris sur la malluma ŝtuparo. La pordo malfermiĝis; malgranda maneto kaptis mian manon...

— Neniu vin vidis? — flustris Vera, sin preminte al mi.

— Neniu!

— Ĉu vi kredas, ke mi amas vin? Ho, mi tiel longe hezitis, longe turmentiĝis, sed vi igas min fari ĉion, kion vi volas.

Ŝia koro forte batis, la manoj estis malvarmaj, kvazaŭ glacio. Komenciĝis riproĉoj, ĵaluzo, plendoj; ŝi postulis, ke mi ĉion konfesu al ŝi, dirante, ke ŝi kun preteco eltenos mian perfidon, ĉar ŝi volas nur solan aĵon, mian feliĉon. Mi tion ne plene kredis, sed trankviligis ŝin per ĵuroj, promesoj kaj cetero.

— Do vi ne edziĝos al Mary? Vi ŝin ne amas?.. Kaj ŝi pensas... ĉu vi scias, ke ŝi enamiĝis al vi ĝis freneziĝo, kompatinda!

* * * * *

* * * * *

Ĉirkaŭ la dua postnoktmeze, mi malfermis fenestron kaj, liginte kune du ŝalojn,

malsupreniĝis de l' supra balkono al la malsupra, min tenante je kolono. En la ĉambro de l' principidino ankoraŭ estis lumo. Io puŝis min al la fenestro. La kurteno estis ne plene tegita, kaj mi povis ĵeti rigardon en la internon de l' ĉambro. Mary sidis sur sia lito, krucmetinte la brakojn sur la genuoj; ŝiaj densaj haroj estis ordigitaj sub la nokta kufo kun rande alkudrita punto; granda punca tuko kovris ŝiajn blankajn ŝultrojn, kaj la etaj piedoj estis kaŝitaj en buntaj persaj pantofloj. Ŝi sidis senmove, mallevinte la kapon al la brusto; antaŭ ŝi sur la tableto estis malfermita libro, sed ŝiaj okuloj, senmovaj kaj plenaj de neesprimebla angoro, ŝajnis centan fojon trakuri la saman paĝon, dum ŝiaj pensoj estis malproksime...

Tiuminute iu moviĝis post la arbusto. Mi saltis de l' balkono sur herbotavolon. Ies nevidata mano kaptis min je ŝultro.

— Ha! — diris kruda voĉo, trafis!.. Do vi scios, kiel nokte iri al principidinoj!..

— Tenu lin firme! — kriis aliu, saltinta el post angulo.

Estis Gruŝnickij kaj la dragona kapitano.

Mi frapis la lastan per pugno en kapon, faligis lin kaj impetis en arbustojn. Ĉiuj vojetoj de l'

ĝardeno, kovranta deklivon antaŭ niaj domoj, estis al mi konataj.

— Ŝtelistoj! Alarmon!.. — ili kriis; aŭdiĝis fusila pafo; fumanta kartoĉstopaĵo falis al miaj piedoj.

Post unu minuto mi jam estis en mia ĉambro, senvestiĝis kaj kuŝiĝis. Apenaŭ mia lakeo ŝlosis la pordon, frapis en mian pordon Gruŝnickij kaj la kapitano.

— Peĉorin! Ĉu vi dormas? Ĉu vi estas ĉi tie?.. — kriis la kapitano.

— Mi dormas, — mi respondis malafable.

— Leviĝu! Ŝtelistoj!.. Ĉerkesoj!..

— Mi havas korizon, — mi respondis, — mi timas malvarmumi.

Ili foriris. Vane mi respondis al iliaj vokoj; ili serĉus min ankoraŭ unu horon en la ĝardeno. Dume la alarmo leviĝis terura. El la citadelo alrajdis kozako. Ĉio ekmoviĝis; oni komencis serĉi ĉerkesojn en ĉiuj arbustoj, kaj, memkompreneble, nenion trovis. Sed multaj, verŝajne, restis kun firma konvinko, ke se la garnizono elmontrus pli da aŭdaco kaj urĝo, almenaŭ dudeko da rabistoj restus surloke.

La 16an de junio.

Hodiaŭ matene ĉe la puto ĉiuj paroloj kaj konversacioj estis pri la nokta atako de ĉerkesoj. Trinkinte la preskribitan nombron de glasoj da narzana akvo, promenininte dekfoje tienreen la longan aleon, mi renkontis la edzon de Vera, kiu ĵus venis el Pjatigorsko. Li prenis min subbrake, kaj ni iris en la restoracion matenmanĝi; li terure maltrankviliĝis pri la edzino. «Kiel ŝi estis timigita la ĵusan nokton! — li diris. — Kia mishazardo, ke ĝi okazis ĝuste tiam, kiam mi forestis.» Ni sidiĝis matenmanĝi apud la pordo, kondukanta en la angulan ĉambron, kie troviĝis deko da gejunuloj, en kies nombro estis ankaŭ Gruŝnickij. La providenco la duan fojon liveris al mi okazon subaŭskulti la konversacion, kiu estis destinonta lian sorton. Li mem ne vidis kaj sekve ne povis suspekti intencon; sed tio nur pligrandigis lian kulpon en miaj okuloj.

— Sed ĉu vere estis ĉerkesoj? — iu diris. — Ĉu iu vidis ilin?

— Mi rakontos al vi la tutan veron, — respondis Gruŝnickij, — nur bonvolu ne perfidi min; jen kiel ĝi okazis: hieraŭ unu homo, kiun mi

ne nomos, venis al mi kaj rakontis, ke li vidis, ke je la deka vespere iu ŝtele penetris en la domon de Ligovskaja'j. Necesas atentigi vin, ke la princino estis ĉi tie, sed la principino — hejme. Jen ni duope tuj direktis nin sub la fenestrojn por insidi la feliĉulon.

Mi konfesas, ke mi ektimis: kvankam mia kunkonversacianto estis tre okupita pri sia matenmanĝo, li povus ekaŭdi la aĵojn por si neagrablajn, se hazarde Gruŝnickij divenus la veron, sed blindigita per ĵaluzo, li eĉ ne suspektis ĝin.

— Jen ĉu vi vidas, — daŭrigis Gruŝnickij, — ĝuste ni faris, kunpreninte fusilon, ŝargitan per blanka kartoĉo nur por timigi. Ĝis la dua nokte ni atendis en la ĝardeno. Fine — nur ja dio mem scias, de kie, — li aperis, sed ne el fenestro, ĉar ĝi ne estis malfermata, sed, evidente, li eliris tra la vitra pordo, malantaŭ la kolono, — fine, mi diras, mi vidis, ke iu descendas de l' balkono... Kia principino? Ĉu? Nu, mi konfesu, ke la moskvaj fraŭlinoj bele montras sin! Post tio, kion oni povas kredi? Ni volis kapti lin, sed li elŝiriĝis kaj kvazaŭ leporo impetis en arbustojn; tiam mi pafis en lin.

Ĉirkaŭ Gruŝnickij aŭdiĝis indignetaj voĉoj de malkonfido.

— Ĉu vi ne kredas? — li daŭrigis. — Mi donas al vi honestan noblan vorton, ke ĉio ĉi estas plej justa vero, kaj por pruvi ĝin al vi, mi, se vi volas, nomos la sinjoron.

— Diru, diru, kiu do li estas? — aŭdiĝis de ĉiuj flankoj.

— Peĉorin, — respondis Gruŝnickij.

Dum tiu momento li levis la okulojn: mi staris en la pordo vid-al-vide de li; li terure ruĝiĝis. Mi alpaŝis al li kaj diris malrapide kaj distinge:

— Al mi estas tre domaĝe, ke mi eniris post kiam vi jam donis honestan vorton por konfirmi la plej hidan kalumnion. Mia ĉeesto maldevigus vin fari ankoraŭ unu malnoblaĵon.

Gruŝnickij saltis de loko kaj estis krevonta.

— Mi petas vin, — mi diris per la sama tono, — mi petas vin senprokraste tuj rezigni viajn vortojn: vi ja tro bone scias, ke ĝi estas elpenŝaĵo. Mi ne pensas, ke indiferenteco de l' virino al viaj brilaj dignoj meritis tian teruran venĝon. Pripensu bone: insistante pri via aserto, vi perdas rajton konsideri vin nobla homo kaj riskas per la vivo.

Gruŝnickij staris antaŭ mi, malleviste la okulojn, en forta emociiĝo. Sed la batalo inter konscienco kaj memamo estis mallonga. La dragona kapitano, sidinta apud li, kubutis lin; li tremis kaj rapide respondis al mi, ne levante la okulojn:

— Kara sinjoro, kiam mi diris, mi tiel pensis kaj pretas ripeti... Mi ne timas viajn minacojn kaj estas preta al ĉio.

— La lastan vi jam pruvis, — mi respondis al li malvarme kaj preninte subbrake la dragonan kapitanon, eliris el la ĉambro.

— Kion vi volas? — demandis la kapitano.

— Vi estas amiko de Gruŝnickij kaj, verŝajne, vi estos lia sekundanto?

La kapitano klinis la kapon tre grave.

— Vi konjektis, — li respondis, — mi eĉ estas devigita iĝi lia sekundanto, ĉar la ofendo, lancita al li, koncernas ankaŭ min — mi estis kun li hieraŭ nokte, — li aldonis, rektigante sian ĝibeman torson.

— Ho! Do estas vi, kiun mi frapis tiel mallerte surkape.

Li flaviĝis, bluiĝis; kaŝita kolero bildiĝis sur lia vizaĝo.

— Mi havos la honoron sendi al vi hodiaŭmian sekundanton, — mi aldonis, kapsalutante tre afable kaj ŝajnigante senatenton al lia furiozo.

Sur la perono de l' restoracio mi renkontis la edzon de Vera. Verŝajne li atendis min.

Li kaptis mian manon kun la sento, simila al admiro.

— Nobla juna homo! — li diris kun larmoj en la okuloj. — Mi ĉion aŭdis. Kia fiulo! Sendanka!.. Akcepti ilin post tio en la domon de respekto! Dank' al dio, mi ne havas filinojn! Sed vin rekompencos tiu ino, por kiu vi riskas per la vivo. Estu certa pri mia modesteco ĝis inda tempo, — li daŭrigis. — Mi mem estis juna kaj militservis; mi scias, ke en similajn aferojn oni ne devas enmiksiĝi. Adiaŭ.

Kompatinda! Li ĝojas, ke li ne havas filinojn...

Mi iris rekte al Verner, trafis lin hejme kaj rakontis al li ĉion — miajn rilatojn kun Vera kaj kun la principino, kaj la konversacion, subaŭskultitan de mi, el kiu mi eksciis intencon de l' sinjoroj stulte ŝerci kun mi, iginte min pafi per senkugla kartoĉo. Sed nun la afero eliris la limojn de l' ŝerco: ili, verŝajne, ne atendis tian finalon.

La doktoro konsentis esti mia sekundanto; mi faris al li kelkajn instrukciojn rilate la kondiĉojn de la duelo. Li devis insisti, ke la afero pasu kiel eble plej sekrete, ĉar, kvankam mi ĉiam ajn pretas riski mian vivon, sed mi neniom emas difekti por ĉiam mian estonton en la ĉi tiea mondo.

Post tio mi iris hejmen. Pasis unu horo, kaj la doktoro revenis el sia vojaĝo.

— Tute definitive, kontraŭ vi estas komploto, — li diris. — Mi renkontis la dragonan kapitanon ĉe Gruŝnickij kaj ankoraŭ unu sinjoron, kies nomon mi ne memoras. Mi haltis por unu minuto en la antaŭĉambro por demeti galoŝojn. Inter ili regis terura bruo kaj disputoj... «Pro nenio mi konsentos! — diris Gruŝnickij. — Li min ofendis publike; tiam estis tute alio...» — «Kia estas via koncerno? — respondis la kapitano. — Mi ĉion prenas je mi. Mi estis sekundanto en kvin dueloj, kaj mi bone scias kiel ĉion ĉi aranĝi. Mi ĉion pripensis. Bonvolu nur ne malhelpi. Iom timigi ne estas malbone. Kaj kial subigi sin al danĝero, se estas eble eviti?...» — Tiuminute mi eniris. Ili subite eksilentis. Niaj intertraktoj daŭris sufiĉe longe; fine ni decidis la

aferon tiel: proksimume je kvin verstoj de ĉi tie estas nevizitata fendego inter montoj; ili veturos tien morgaŭ je la kvara horo matene, kaj ni veturos tien duonhoron post ili; vi pafduelos je distanco de ses paŝoj — tion postulis Gruŝnickij mem. Mortpafito estos imputita al ĉerkesoj. Nun jen kiujn suspektojn mi havas: ili, tio estas la sekundantoj, evidente iom ŝanĝis sian antaŭan planon, kaj volas ŝarĝi per kuglo nur la solan pistolon de Gruŝnickij. Tio iom similas murdon, sed en la milita tempo, kaj precipe en azia milito, ruzaĵoj estas permesitaj; nur Gruŝnickij ŝajnas esti pli nobla, ol liaj kamaradoj. Kiel vi pensas? Ĉu ni devas montri al ili, ke ni divenis?

— Pro nenio en la mondo, doktoro! Estu trankvila. Mi ne malgajnos al ili.

— Kion do vi volas fari?

— Ĝi estas mia sekreto.

— Estu singarda, ne mistrafu... Ja estas distanco de ses paŝoj!

— Doktoro, mi atendas vin morgaŭ je la kvara horo; la ĉevaloj estos pretaj... Adiaŭ.

Ĝisvespere mi sidis hejme en mia ĉambro, ŝlosinte la pordon. Venis lakeo inviti min al la princino, — mi igis lin diri, ke mi malsanas.

La dua horo de nokto... Mi ne povas ekdormi!.. Kaj tamen necesus ekdormi, por ke morgaŭ ne tremu la mano. Cetere, de ses paŝoj estas malfacile maltrafi. Ho! sinjoro Gruŝnickij! via mistifikaĵo ne prosperos al vi... ni interŝanĝos la rolojn: nun mi devos serĉi sur via vizaĝo indikojn de kaŝita timo. Kial vi mem difinis tiujn fatalajn ses paŝojn? Vi pensas, ke mi sendispute prezentos mian frunton al vi... sed ni lotos!.. kaj tiam... kio okazos, se lia fortuno superos? Se mia stelo fine perfidos?.. Kaj nemirinde: ĝi tiel longe servis fidele al miaj kapricoj.

Kion fari? Morti, do morti! La perdo por la mondo ne estos granda. Kaj ankaŭ al mi mem efektive estas enue. Mi estas kvazaŭ homo, oscedanta dum balo, kiu ne foriras dormi nur pro tio, ke ankoraŭ ne alpordiĝis lia kaleŝo. Sed la kaleŝo pretas... adiaŭ!..

Trakurante en la memoro tutan mian pasinton, mi demandas min nevole: por kio mi vivis? Por kia celo mi naskiĝis?.. Ha, evidente, ĝi ekzistis, kaj, verŝajne, estis al mi alta destino, ĉar mi sentas en animo mia fortojn neamplekseblajn... Sed mi ne divenis la destinton,

mi estis forlogita de tentoj, vakaj kaj sendankaj; el ilia forĝejo mi eliris hardita kaj malvarma kiel fero, sed forkonsumis poreterne la ardon de noblaj streboj — la plej bonan floron de l' vivo. Kaj de tiu tempo, kiom da fojoj mi ludis rolon de toporo en manoj de sorto! Kiel ekzekutilo mi falis sur la kapon de l' kondamnita viktimo, ofte sen kolero, ĉiam sen bedaŭro... Mia amo al neniu portis feliĉon, ĉar mi nenion oferis al tiuj, kiujn mi amis: mi amis por mi, por la propra plezuro; mi nur kontentigis strangan soifon de l' koro, avide devorante iliajn sentojn, ilian teneron, iliajn ĝojojn kaj suferojn — kaj neniam povis satiĝi. Tiel iu, angorigata de malsato, ekdormas en senfortiĝo kaj vidas antaŭ si luksajn manĝaĵojn kaj ŝaŭmantajn vinojn; li manĝegas en admiro la aerajn donojn de imago kaj al li ŝajnas veni faciliĝo; sed post vekiĝo la revo malaperas... restas duobligita malsato kaj malespero!

Kaj povas okazi, ke mi morgaŭ mortos!.. Kaj ne restos surtere eĉ unu estaĵo, kiu komprenus min plene. Iuj konsideras min pli aĉa, aliaj pli bona, ol mi efektive estas... Iuj diros: li estis bona bravulo, aliaj — fiulo. Kaj tio kaj alio estos malvero. Ĉu post ĉio ĉi valoras la penoj vivi? kaj

tamen mi vivas — pleje pro scivolemo: atendas
ion novan... Ridinde kaj amare!

... Jam unu kaj duonan monaton mi estas en
citadelo N.; Maksim Maksimiĉ foriris ĉasi... mi
estas sola; mi sidas ĉe fenestro, grizaj nuboj
kovris la montojn ĝispiede; la suno tra la nebulo
ŝajnas flava makulo. Estas malvarme; la vento
fajfas kaj ŝancelas ŝutrojn... Enue!.. Mi reprenos
mian taglibron por daŭrigi ĝin, interrompitan per
tiom multaj strangaj eventoj.

Mi relegis la lastan paĝon: ridinde! Mi pensis
morti; tio estis nebla: ankoraŭ mi ne eltrinkis
ĝisfunde la kalikon da suferoj, kaj nun mi sentas,
ke mi estas kondamnita ankoraŭ longe vivi.

Kiel klare kaj akre ĉio pasinta fandiĝis en mia
memoro! Neniu trajto, neniu nuanco estas
fortrotita de l' tempo!

Mi memoras, ke dum la nokto antaŭ la duelo
mi ne dormis eĉ unu minuton. Longe skribi mi ne
povis: min ekposedis kaŝa sentrankvilo. Preskaŭ
dum unu horo mi paŝis en la ĉambro; poste mi
sidiĝis kaj malfermis la romanon de Walter Scott,
kuŝintan sur mia tablo: ĝi estis «Skotaj
puritanoj»; komence mi legis kun peno, poste

forgesis min, logita de sorĉa fikcio... Ĉu vere al la skota bardo en la transa mondo oni ne pagas ĉiun minuton da ĝuo, kiun donacas lia libro?

Fine mateniĝis. Miaj nervoj trankviliĝis. Mi rigardis min en la spegulo; senvigla paleco kovris mian vizaĝon, kiu konservis postsignojn de turmenta sendormo; sed la okuloj, kvankam en ringoj de bruna ombro, brilis fiere kaj senindulge. Mi restis kontenta de mi mem.

Ordoninte seli la ĉevalon, mi min vestis kaj kuris al la banejo. Merginte min en malvarman bobelaĵon de l' narzana akvo, mi sentis, kiel korpaj kaj animaj fortoj miaj estis revenantaj. Mi eliris el la kuvo freŝa kaj vigla, kvazaŭ mi estus irona al balo. Diru post tio, ke la animo ne dependas de la korpo!..

Reveninte, mi trovis ĉe mi la doktoron. Li estis en griza rajdpantalono, jako kaj ĉerkesa ĉapo. Mi ekridegis, vidinte la etan figuron sub grandega vila ĉapo: lia vizaĝo, tute nemilitema, nun estis ankoraŭ pli longa, ol kutime.

— Kial vi estas tiom malĝoja, doktoro? — mi diris al li. — Ĉu vi ne akompanis homojn centfoje en la transan mondon kun granda indiferento? Imagu, ke mi havas inflamon de galo; mi povas

resaniĝi, povas ankaŭ morti; unu kaj alio estas ordinara afero; penu rigardi min kiel pacienton, posedatan de malsano, ankoraŭ nekonata al vi, — kaj tiam via scivolo estos ekscitita ĝis la plej alta grado; vi povas nun fari pri mi kelkajn gravajn fiziologiajn observojn... Ĉu la atendo de perforta morto ne estas jam vera malsano?

La penso mirigis la doktoron, kaj li iĝis gaja.

Ni sidiĝis sur ĉevalojn, Verner kroĉiĝis al bridoj per ambaŭ manoj, kaj ni startis, rapide pretertrojis la citadelon, la suburbon kaj enrajdis en la intermonton, laŭ kiu serpentis la vojo, duone superkreskita de alta herbo kaj ofte transirata de brua rivereto, kiu estis transrajdenda vade je granda malespero de la doktoro, ĉar lia ĉevalo ĉiufoje haltis en akvo.

Mi ne memoras matenon pli bluan kaj freŝan! La suno apenaŭ sin montris el post verdaj pintoj, kaj la kunfandiĝo de l' unua varmo de ĝiaj radioj kun la mortanta malvarmo de l' nokto influis ĉiujn sentojn per iu dolĉa langvoro; en la intermonton ne penetris ankoraŭ la ĝoja radio de juna tago; ĝi origis nur pintojn de rokoj, pendantaj de ambaŭ flankoj super ni; densafoliaj arbustoj, kreskantaj en iliaj profundaj fendoj,

ĉe la plej facila spiro de vento supertuŝis per arĝenta pluvo. Mi memoras, ke ĉi-foje mi ŝatis la naturon pli ol iam ajn antaŭe. Kiel scivole mi koncentris rigardon al ĉiu rosero, tremanta sur larĝa vita folio kaj reflektanta milionojn da spektraj radioj! Kiel avide rigardo mia penis penetri en nebulan foron! Tie la vojo iĝis pli kaj pli mallarĝa, la rokoj pli bluj kaj timigaj, kaj fine, ili ŝajnis kuniri en bare starantan muron. Ni rajdis senvorte.

— Ĉu vi skribis vian testamenton? — subite demandis Verner.

— Ne.

— Kaj se vi estos mortpafita?..

— La heredontoj mem troviĝos.

— Ĉu povas esti, ke vi ne havas amikojn, al kiuj vi volus sendi vian lastan adiaŭon?..

Mi kapneis.

— Ĉu povas ne esti en la mondo virino, al kiu vi volus lasi ion por memoro?..

— Ĉu vi volas, doktoro, — mi respondis al li, — ke mi malfermu al vi mian animon?.. Ĉu vi vidas, ke mi jam eliris el la aĝo, kiam mortante oni prononcas la nomon de sia amatino kaj testamentas al la amiko flokon da pomaditaj aŭ

nepomaditaj haroj. Pensante pri proksima kaj ebla morto, mi konsideras nur solan min; aliu ne faras eĉ tion. La amikoj, kiuj morgaŭ forgesos min aŭ, ankoraŭ pli malbone, inventos pri mi dio-scias-kiajn sensencaĵojn; la virinoj, kiuj brakumante alian viron, primokos min por ne eksciti lian ĵaluzon kontraŭ la mortinto — dio estu kun ili! El ŝtormo de vivo mi elportis nur kelkajn ideojn — kaj neniun senton. Delonge jam mi vivas per la kapo, sed ne per la koro. Mi penas, analizas miajn pasiojn kaj agojn kun severa scivolo, sed sen kompatato. En mi estas du homoj: unu vivas en plena senco de la vorto, aliu pensas kaj juĝas lin; la unua, eble, post unu horo adiaŭos vin kaj la mondon poreterne, kaj la dua... La dua?.. Rigardu, doktoro: ĉu vi vidas, ke sur la roko dekstre nigras tri figuroj? Ŝajnas, ke tie estas niaj rivaloj?..

Ni ektrotis.

Ĉe piedo de l' roko en arbustoj estis ligitaj tri ĉevaloj; ni alligis samloke la niajn kaj mem grimpis laŭ mallarĝa vojeto sur placeton, kie nin atendis Gruŝnickij kun la dragona kapitano kaj la alia sekundanto, kiun oni nomis Ivan Ignatjeviĉ; lian familinomon mi neniam aŭdis.

— Ni jam delonge atendas vin, — diris la dragona kapitano kun ironia rideto.

Mi elpoŝigis la horloĝon kaj montris al li.

Li petis pardonon, dirante, ke lia horloĝo rapidas.

Kelkajn minutojn daŭris la embarasa silento; fine la doktoro rompis ĝin, sin adresante al Gruŝnickij:

— Al mi ŝajnas, sinjoroj, — li diris, — ke vi ambaŭ, montrinte la pretecon dueli kaj paginte tiamaniere ŝuldon al kondiĉoj de honoro, povus nun klarigi kaj fini la aferon per paca vojo.

— Mi pretas, — mi diris.

La kapitano palpebrumis al Gruŝnickij, kaj tiu, opiniante, ke mi timas, akceptis fieran aspekton, kvankam antaŭ tio malbrila paleco kovris liajn vangojn. De tiu minuto, kiam ni venis, li unuafoje levis la okulojn al mi; sed en lia rigardo estis iu maltrankvilo, manifestanta internan lukton.

— Prezentu viajn kondiĉojn, — li diris, — kaj ĉion, kion mi povas por vi fari, estu certa...

— Jen estas miaj kondiĉoj: vi nepre hodiaŭ publike rifuzos de via kalumnio kaj petos mian pardonon...

— Kara sinjoro, mi miras, ke vi aŭdacas proponi al mi similajn aĵojn?..

— Kion do mi povus proponi al vi krom tio?

— Ni duelpafos.

Mi levis la ŝultrojn.

— Jes, sed pripensu, ke unu el ni nepre estos mortpafita.

— Mi deziras, ke tiu estu vi...

— Kaj mi estas tute certa en la malo...

Li konfuziĝis, ruĝiĝis, poste kontraŭvole ekridegis.

La kapitano prenis lin subbrake kaj forkondukis flanken; ili longe interflustris. Mi venis en sufiĉe pacema humoro, tamen ĉio ĉi komencis furiozigi min.

Al mi proksimiĝis la doktoro.

— Atentu, — li diris kun evidenta sentrankvilo, — vi, verŝajne, forgesis pri ilia komploto?.. Mi ne povas ŝargi pistolon, sed tiuokaze... Vi estas stranga homo! Diru al ili, ke vi konas iliajn intencojn, kaj ili ne kuraĝos... Kia volonto? Ili mortpafos vin kiel birdon...

— Bonvolu ne maltrankviliĝi, doktoro, kaj atendu... Mi aranĝis tiel, ke ilia flanko havos nenian avantaĝon. Lasu ilin interflustri.

— Sinjoroj, tio iĝas enuiga! — mi diris al ili laŭte. — Dueli — do dueli; vi havis tempon hieraŭ satkonversacii...

— Ni estas pretaj, — diris la kapitano. — Stariĝu, sinjoroj!.. Doktoro, bonvolu mezuri ses paŝojn...

— Stariĝu! — ripetis Ivan Ignatjeviĉ per kvikema voĉo.

— Permesu! — mi diris, — ankoraŭ unu kondiĉo: ĉar ni duelos je morto, ni devas fari ĉion eblan por ke ĝi restu sekreto kaj ke niaj sekundantoj estu liberigitaj de respondeco. Ĉu vi konsentas?..

— Plene.

— Do, jen kion mi elpensis. Ĉu vi vidas sur la pinto de l' kruta monto, dekstre, mallarĝan placeton? De tie ĝis fundo estas ĉirkaŭ tridek klaftoj, se ne pli; malsupre estas akraj ŝtonoj. Ĉiu el ni stariĝos ĉe la rando mem de la placeto; tiamaniere eĉ facila vundo estos mortiga: tio devas esti konforma al via deziro, ĉar vi mem difinis ses paŝojn. La vundito falos nepre malsupren kaj frakasiĝos splitpece; la kuglon ekstraktos la doktoro, kaj tiam estos tre facile klarigi la akcidentan morton per maltrafa salto.

Ni lotos pri la unua vico pafi. Konklude mi deklaras al vi, ke aliel mi ne duelos.

— Akcepteble, mi pensas! — diris la kapitano, esprimoplene rigardante al Gruŝnickij, kiu kapjesis signe de konsento. Lia vizaĝo aliiĝis ĉiuminute. Mi tre malfaciligis lian staton. Pafante sub ordinaraj kondiĉoj, li povus celi en mian kruron, facile vundi min kaj kontentigi tiamaniere sian venĝemon, ne tro ŝargante sian konskiencon; sed nun li devus pafi en aeron, aŭ iĝi murdinto, aŭ fine forlasi sian malnoblan intrigon kaj subiĝi al egala danĝero kun mi. Tiuminute mi ne volus esti lialoke. Li forkondukis la kapitanon flanken kaj komencis ion diri al li kun granda elokvento; mi vidis, kiel tremis liaj bluiĝintaj lipoj; sed la kapitano forturnis sin de li kun malestima rideto. «Vi estas stultulo, — li diris al Gruŝnickij sufiĉe laŭte, — nenion vi komprenas! Ni iru, sinjoroj!»

Malvasta vojeto kondukis inter arbustoj al la krutaĵo; rokeroj formis efemerajn ŝtupojn de la natura ŝtuparo, kroĉante nin je arbustoj, ni komencis suprengrimpon. Gruŝnickij iris la unua, lin sekvis liaj sekundantoj kaj mi postis kun la doktoro.

— Mi diras al vi, — diris la doktoro, forte preminte mian manon. — Lasu min palpi la pulson!.. Oh-ho! Febra!.. Sed sur la vizaĝo nenio estas rimarkebla... Nur la okuloj brilas pli hele, ol kutime.

Subite brue ruliĝis etaj ŝtonoj al ni sub la piedojn. Kio okazis? Gruŝnickij stumblis; la branĉo, al kiu li kroĉiĝis, estis rompita, kaj li glitis malsupren surdorse, se liaj sekundantoj ne subtenus lin.

— Gardu vin! — mi kriis al li, — ne falu antaŭtempe; tio estas malbona aŭguro. Rememoru Julion Cezaron![34]

Jen ni surgrimpis la pinton de l' elstaranta roko; la placeto estis kovrita per etgrajna sablo, kvazaŭ speciale por duelo. Ĉirkaŭe en ora nebulo de l' mateno grupiĝis montopintoj, kvazaŭ sennombra brutaro, kaj Elbruso sude baŭmis kiel blanka blokego, ŝlosante la ĉenon de glaciaj pintoj, inter kiuj jam vagis fibrecaj nuboj, alkurintaj de la oriento. Mi alpaŝis al la rando de l' placeto kaj rigardis malsupren, la kapo iom vertiĝis: tie malsupre ŝajnis esti mallume kaj malvarme, kvazaŭ en tombo; muskokovritaj dentoj de rokoj, disĵetitaj de ŝtormo kaj tempo,

atendis sian predon.

La placeto, sur kiu ni estis duelontaj, formis preskaŭ korektan triangulon. De l' elstaranta angulo estis mezuritaj ses paŝoj kaj estis decidite, ke la unua renkontonta la rivalan fajron, stariĝos al la angulo mem dorse al la abismo; se li ne estos mortigita, la rivaloj interŝanĝos la lokojn.

Mi decidis prezenti al Gruŝnickij ĉiujn avantaĝojn; mi volis ekzameni lin; en lia animo povis vekiĝi fajrero de grandanimo, kaj tiam ĉio aranĝiĝus favorafinale; sed memamo kaj malforta karaktero estis triumfontaj... Mi volis doni al mi plenan rajton ne indulgi lin, se la sorto pardonus min. Kiu ne kontraktis kun sia konscienco sub tiuj kondiĉoj?

— Lotu, doktoro! — diris la kapitano.

La doktoro elpoŝigis arĝentan moneron kaj levis ĝin supren.

— Averso! — ekkriis Gruŝnickij haste, kiel homo, kiun subite vekis amika puŝo.

— Reverso! — mi diris.

La monero ekflirtis kaj falis kun tinto, ĉiuj sin ĵetis al ĝi.

— Vi estas feliĉa, — mi diris al Gruŝnickij, — vi pafos la unua! Sed memoru, ke se vi min ne

mortigos, mi ne mistrafos — mi ĵuras per vorto de honesto.

Li ruĝiĝis; al li estis honte mortigi senarman homon; mi rigardis lin fikse; dum unu minuto ŝajnis al mi, ke li sin ĵetos al miaj piedoj, petegante pardonon, sed kiel eblos konfesi tiom malnoblan intrigon?.. Al li restis sola rimedo — pafi en aeron; mi estis certa, ke li pafos en aeron! La sola aĵo nur povis malhelpi: la penso, ke mi postulos la duan duelon.

— Tempo! — flustris al mi la doktoro, ŝirtirante la manikon, — se vi nun ne diros, ke ni scias pri iliaj intencoj, ĉio pereos. Rigardu, li jam ŝargas... se vi nenion diros, mi mem...

— Pro nenio en la mondo, doktoro! — mi respondis, retenante lin je brako. — Vi ĉion difektos; vi promesis al mi ne malhelpi... Kia estas via afero? Eble mi volas esti mortpafita...

Li rigardis min kun miro.

— Nu, tiam alia afero!... Sed ne plendu kontraŭ mi en la transa mondo...

Intertempe la kapitano ŝargis pistolojn, donis unu al Gruŝnickij, kun rideto flustrinte al li ion, la alian — al mi.

Mi stariĝis al la angulo de l' placeto, firme

apoginte min per maldekstra piedo kontraŭ ŝtono kaj klininte min iome antaŭen por ne renversiĝi malantaŭen en okazo de facila vundo.

Gruŝnickij stariĝis kontraŭ mi kaj laŭ la signo komencis levi la pistolon. Liaj genuoj tremis. Li celis rekte en mian frunton...

Neesprimebla furiozo ekbolis en mia brusto.

Subite li mallevis la tubon de l' pistolo kaj paliĝinte kvazaŭ tolo, sin turnis al sia sekundanto.

— Mi ne povas, — li diris obtuze.

— Timulo! — respondis la kapitano.

Aŭdiĝis pafo. Kuglo gratis mian genuon. Nevole mi faris kelkajn paŝojn antaŭen por pli rapide foriĝi de la rando.

— Nu, mia kara Gruŝnickij, estas domaĝe, ke vi mistrafis! — diris la kapitano. — Nun estas via vico, stariĝu do! Komence brakumu min; ni jam ne intervidiĝos! — Ili ĉirkaŭprenis unu la alian; la kapitano apenaŭ povis sin deteni de rido. — Ne timu, — li aldonis ruze rigardante al Gruŝnickij, — ĉio estas bagatelo en la mondo!.. Providenco — sen senco, sorto — koka beko, kaj vivo — kopeko!

Post la tragedia frazo, dirita kun konvena

graveco, li flanken iris al sia loko; Ivan Ignatjeviĉ ankaŭ brakumis Gruŝnickijon, kaj jen li restis sola vid-al-vid de mi. Mi ĝis nun penas klarigi al mi, kiaspeca sento bolis tiam en mia animo; ĝi estis amaro de ofendita memamo, kaj malestimo, kaj kolero naskiĝanta ĉe la penso, ke tiu homo, nun kun tia certeco, kun tia trankvila arogo rigardanta min, antaŭ du minutoj, sen risiko de iu ajn danĝero por si, volis mortpafi min kiel hundon, ĉar vundite en la kruron iom pli forte, mi nepre falus de sur la roko.

Mi rigardis fikse en lian vizaĝon dum kelkaj minutoj, penante rimarki almenaŭ facilan signon de pento. Sed al mi ŝajnis, ke li retenis rideton.

— Mi konsilas al vi antaŭ la morto preĝi al dio, — mi diris al li tiam.

— Ne zorgu pri mia animo pli ol pri via propra. Mi petas nur pri unu aĵo: pafu pli rapide.

— Kaj vi ne rifuzas de via kalumnio? Ne petas mian pardonon?.. Pripensu bone: ĉu nenion diras al vi la konscienco?

— Sinjoro Peĉorin! — ekkriis la dragona kapitano, — vi estas ĉi tie ne por konfespreni, permesu al vi rimarki... Ni finu pli rapide; mishazarde iu povas veturi tra la fendego kaj

rimarki nin.

— Bone. Doktoro, aliru al mi.

La doktoro alpaŝis. Kompatinda doktoro! Li estis pli pala ol Gruŝnickij antaŭ dek minutoj.

La sekvantajn vortojn mi prononcis intence kun paŭzoj, laŭte kaj klare, kiel oni prononcas mortan kondamnon:

— Doktoro, la sinjoroj, verŝajne pro hasto, forgesis meti kuglon en mian pistolon: mi petas ŝargi ĝin denove kaj tre bone!

— Ne povas esti! — kriis la kapitano: — ne povas esti! Mi ŝargis ambaŭ pistolojn, eble el la via la kuglo povis elruliĝi... Tio ne estas mia kulpo! Kaj vi ne rajtas reŝargi... neniun rajton... ĝi estas absolute kontraŭregula ago; mi ne permesas...

— Bone! — mi diris al la kapitano — se tiel, mi duelos kun vi laŭ la samaj kondiĉoj...

Li moderiĝis.

Gruŝnickij staris, mallevinte la kapon al la brusto, konfuzita kaj malserena.

— Lasu ilin! — li diris fine al la kapitano, kiu volis elŝiri la pistolon el manoj de l' doktoro... — Ja vi mem scias, ke ili pravas.

Vane la kapitano faris al li diversajn signojn,

Gruŝnickij ne volis eĉ rigardi.

Intertempe la doktoro ŝargis la pistolon kaj transdonis al mi.

Vidinte tion, la kapitano kraĉis kaj piedfrapis:

— Vi estas stultulo, mia kara, — li diris, — banala stultulo!.. Se vi jam konfidis al mi, do obeu min en ĉio... Do laŭmerite al vi! Mortaĉu, kvazaŭ muŝo... — Li forturnis sin kaj deirante grumblis: — Kaj tamen ĝi estas absolute kontraŭregula ago.

— Gruŝnickij! — mi diris, — ankoraŭ estas tempo; rezignu de via kalumnio, kaj mi pardonos al vi ĉion. Vi ne sukcesis min trompi kaj moki, kaj mia digno estas kontentigita; ni ja estis iam amikoj...

Lia vizaĝo eksplode ruĝiĝis, la okuloj ekbrilis.

— Pafu! — li respondis, — mi min malestimas kaj vin malamegas. Se vi ne mortpafos min, mi vin ponardos nokte el post angulo. Duope ni ne havas lokon surtere...

Mi pafis...

Kiam la fumo dissolviĝis, Gruŝnickij ne estis sur la placeto. Nur facila polva nubeto ankoraŭ kolonis ĉe la rando de l' krutaĵo.

Ĉiuj ekkriis per unu voĉo.

— *Finita la comedia!* [36] — mi diris al la doktoro.

Li ne respondis kaj forturnis sin kun teruro.

Mi levetis la ŝultrojn kaj adiaŭis la sekundantojn de Gruŝnickij.

Descendante laŭ la vojeto, mi rimarkis interrokfendoj la sangan kadavron de Gruŝnickij. Mi senvole fermis la okulojn.

Malliginte la ĉevalon, mi lasis ĝin paŝi hejmen. Sur mia koro kuŝis ŝtono. La suno ŝajnis al mi senbrila, ĝiaj radioj ne varmigis min.

Ne atingante la suburbon, mi turnis la ĉevalon dekstren laŭ la intermonto. Aspekto de homo estis al mi peniga: mi volis esti sola. Lasinte la bridojn, mallevinte la kapon sur la bruston, mi rajdis longe, fine mi trafis la lokon, tute al mi nekonatan; mi turnis la ĉevalon reen kaj komencis serĉi vojon; la suno jam subiris, kiam mi alrajdis Kislovodskon, turmentita sur turmentita ĉevalo.

Lakeo mia diris al mi, ke venis Verner, kaj donis al mi du leterojn: unu de li, la alian... de Vera.

Mi malfermis la unuan; ties enhavo estis la sekva:

«Ĉio estas aranĝita kiel eble plej bone: la korpo estas venigita en kripligita stato, la kuglo estas ekstraktita el la brusto. Ĉiuj estas certaj, ke la kaŭzo de l' morto estas akcidento; nur la urba komandanto, al kiu verŝajne estas konata via kverelo, balancis la kapon, sed nenion diris. Kontraŭ vi estas neniuj pruvoj, kaj vi povas dormi trankvile... se vi povas... Adiaŭ...»

Mi longe ne decidiĝis malfermi la duan noton... Kion ŝi povis skribi al mi?.. Peza antaŭsento emociis mian animon.

Jen estas la letero, kies ĉiu vorto neforviŝeble gravuriĝis en mia memoro:

«Mi skribas al vi en plena certeco, ke ni neniam plu intervidiĝos. Antaŭ kelkaj jaroj, disiĝante, mi pensis same; sed la ĉielo bonvolis provokzameni min duafoje; mi ne eltenis la provon, mia malforta koro denove sklaviĝis al la konata voĉo... vi ne malestimas min pro tio, ĉu ne? La nuna letero estas samtempe adiaŭo kaj konfeso: mi estas devigita diri al vi ĉion, kio ariĝis en mia koro de la tempo, kiam ĝi vin amas. Mi ne akuzas vin — vi kondutis kun mi, kiel kondutis ĉiu viro: vi amis min kiel proprajon, kiel fonton de ĝojoj, alarmoj kaj

angoroj, alternantaj reciproke, sen kiuj la vivo estas enua kaj monotona. Mi tion komprenis komence... Sed vi estis malfeliĉa, kaj mi oferis min, esperante, ke iam vi aprezos mian oferon, ke iam vi komprenos mian profundan teneron, ne dependantan de iuj ajn kondiĉoj. Pasis multe da tempo de tiam: mi penetris en ĉiujn misterojn de animo via... kaj konvinkiĝis, ke ĝi estis vana espero. Amare estis al mi! Sed mia amo kunkreskis kun animo mia: ĝi malheliĝis, sed ne estingiĝis. « Ni disiĝas poreterne; tamen vi povas esti certa, ke mi neniam amos iun alian: mia animo forkonsumis je vi ĉiujn siajn trezorojn, siajn larmojn kaj esperojn. Virino, unufoje aminta vin, ne povas rigardi sen malestimo ceterajn virojn, ne pro tio, ke vi estis pli bona ol ili, ho ne! Sed en via naturo estas io specifa, nur por vi karakteriza, io fiera kaj mistera; en via voĉo, kion ajn vi diru, estas potenco nevenkebla; neniu povas tiel konstante voli esti amata; en neniu la malbono estas tiel alloga; nenies rigardo promesas tiom da beato; neniu povas pli bone utiligi siajn avantaĝojn, kaj neniu povas esti tiel vere malfeliĉa, kiel vi, ĉar neniu tiom penas

konvinki sin en la malo.

« Nun mi devas klarigi al vi la kaŭzon de mia hasta forveturo; ĝi povas ŝajni al vi malgrava, ĉar ĝi koncernas nur min solan.

« Hodiaŭ matene mia edzo venis al mi kaj rakontis pri via kverelo kun Gruŝnickij.

Evidente mia vizaĝo forte ŝanĝiĝis, ĉar li longe kaj fikse rigardis en miajn okulojn; mi preskaŭ svenis ĉe sola penso, ke vi hodiaŭ matene devas dueli, kaj ke mi estas la kaŭzo de tio; al mi ŝajnis, ke mi frenezigiĝos... Sed nun, kiam mi povas rezoni, mi estas certa, ke vi restos viva: ne estas eble, ke vi mortu sen mi, neblas! Mia edzo longe paŝis en la ĉambro; mi ne scias, kion ĝuste li diris al mi, mi ne memoras, kion ĝuste mi respondis al li... verŝajne mi diris, ke mi vin amas... Mi memoras nur, ke al la fino de nia konversacio li ofendis min per terura vorto kaj foriris. Mi aŭdis, ke li ordonis pretigi kaleŝon... Jen jam tri horojn mi sidas ĉe la fenestro kaj atendas vian revenon... Sed vi estas viva, vi ne povas morti!.. La kaleŝo estas preskaŭ preta... Adiaŭ, adiaŭ... Mi pereis, — sed kiom tio valoras?.. Se mi povus esti certa, ke vi ĉiam memoros min, mi eĉ ne diras pri amo, — ne, nur memoros... Adiaŭ, oni

*paŝas... mi devas kaŝi la leteron...
« Vi ja ne amas Mary, ĉu? Vi ne edziĝos al ŝi? Aŭskultu, vi devas fari tiun oferon al mi; mi perdis pro vi ĉion en la mondo...»*

Kvazaŭ freneza mi elsaltis sur la peronon, de tie al la selo de mia Ĉerkeso, kiun oni kondukis tra la korto, kaj galopis tutanhele laŭ vojo al Pjatigorsko. Mi pelis senindulge la finturmentitan ĉevalon, kiu ronkante kaj ŝaŭmante sagis laŭ la ŝtona vojo.

La suno jam kaŝiĝis en nigra nuboj, ripozante sur kresto de okcidentaj montoj; en la fendego estis mallume kaj humide, Podkumok, ŝtelfluante inter la ŝtonoj, hurlis obtuze kaj monotone. Mi galopis, sufokiĝante pro senpacienco. La penso ne atingi ŝin en Pjatigorsko martelis mian koron. Unu minuton, ankoraŭ unu minuton. Ankoraŭ unu solan minuton vidi ŝin, adiaŭi, premi la manon... Mi preĝis, malbenis, ploris, ridis... ne, nenio esprimos mian sentrankvilon, malesperon!.. Ĉe la ebleco perdi ŝin por ĉiam, Vera iĝis por mi pli kara, ol io ajn en la mondo, — pli kara ol la vivo, honoro, feliĉo! Dio scias, kiaj strangaj, kiaj furiozaj planoj svarmis en mia kapo... Kaj intertempe mi galopis ĉiam plu,

pelante senindulge. Kaj jen mi rimarkis, ke mia ĉevalo spiras pli malfacile, ĝi jam du-tri fojojn stumblis sur ebena loko... Restis kvin verstoj ĝis Jessentuki — kozaka stacio, kie mi povus ŝanĝi ĉevalon.

Ĉio estus savita, se fortoj de mia ĉevalo sufiĉus por ankoraŭ dek minutoj. Sed subite, galopante supren el malgranda ravino, ĉe eliro de montoj, sur kruta turniĝo ĝi falis ruiniĝe surteren. Mi haste saltis for, volis levi ĝin, ŝirtiris la bridon — sed vane: apenaŭ aŭdebla ĝemo elŝiriĝis tra ĝiaj kunpremitaj dentoj; post kelkaj minutoj ĝi mortis; mi restis sola en stepo, perdinta la lastan esperon: mi provis paŝi — sed miaj kruroj ne tenis min; finkonsumita per malkvietoj kaj sendorma nokto, mi falis sur humidan herbon kaj ekploris kvazaŭ infano.

Kaj longe mi kuŝis senmove, kaj ploris amare, ne penante deteni larmojn kaj singultojn, mi pensis, ke mia brusto krevos; tuta mia firmeco, tuta mia malvarmeco — malaperis kvazaŭ fumo; la animo senfortiĝis, prudento silentiĝis, kaj se tiun minuton iu min vidus, li forturnus sin kun malestimo.

Kiam nokta roso kaj monta vento freŝiĝis

mian ardantan kapon, kaj pensoj venis en ilian kutiman ordon, mi komprenis, ke vetkuri por atingi la pereintan feliĉon estas vane kaj senprudente. Kion mi ankoraŭ bezonas? ŝin vidi? Ĉu ne ĉio estas finita inter ni? Unu amara adiaŭa kiso ne riĉigos rememorojn, kaj post ĝi nur estos pli malfacile al ni disiĝi.

Tamen al mi estis agrable, ke mi povis plori! Cetero la kaŭzo de tio povus esti malagordo de nervoj, la nokto pasigita sen dormo, du minutoj antaŭ pistola tubo kaj malplena stomako.

Ĉio pasas por plia bono! Tiu nova sufero, dirante per milita lingvo, faris al mi feliĉan operacion. Plori estas sanige, kaj poste, verŝajne, se mi ne rajdus kaj ne estus devigita dum la returna vojo paŝi dek kvin verstojn, ankaŭ tiun nokton la dormo estus for de miaj okuloj.

Mi revenis Kislovodskon je la kvina matene, ĵetis min en la liton kaj dronis en dormon de Napoleono post Waterloo[37].

Kiam mi vekigis, ekstere estis jam mallume. Mi sidiĝis ĉe malfermita fenestro, malbutonumis la stebitan jakon, kaj la monta vento freŝigis mian bruston, ankoraŭ ne trankviligitan per peza dormo de laco. Fore post la rivero, tra pintoj de

densaj tilioj, superombrantaj ĝin, flagris lumoj de l' citadelo kaj suburbo. En mia korto ĉio estis senmova kaj sensona, en la domo de la princino estis mallumo.

Venis la doktoro: lia frunto estis sulkigita; kontraŭkutime li ne etendis al mi la manon.

— De kie vi, doktoro?

— De l' princino Ligovskaja; ŝia filino estas malsana — senfortiĝo de nervoj... Sed ne pri tio temas, jen kio, la estraro konjektis, kaj kvankam nenion oni povas pruvi definitive, tamen mi konsilas al vi esti singarda. La princino hodiaŭ parolis al mi, ke ŝi scias, ke vi duelis pro ŝia filino. Al ŝi ĉion rakontis la maljunulo... kiel oni nomas lin?.. Li estis atestanto de via kunpuŝiĝo kun Gruŝnickij en la restoracio. Mi venis averti vin. Adiaŭ. Povas esti, ke ni ne plu intervidiĝos: oni forsendos vin ien.

Li haltis ĉe la sojlo: lin tentis deziro premi mian manon... kaj se mi montrus por tio plej etan deziron, li sin ĵetus al mia kolo; sed mi restis malvarma, kiel ŝtono, — kaj li eliris.

Jen kiaj estas homoj! Ĉiuj ili estas samaj: ili scias anticipe ĉiujn fiajn flankojn de ago, helpas, konsilas, eĉ aprobas ĝin, vidante neebulon de alia

rimedo, kaj poste lavas la manojn kaj sin fortornas kun indigno de tiu, kiu havis kuraĝon preni sur sin la tutan ŝarĝon de respondeco. Ĉiuj ili estas samaj, eĉ la plej bonaj, plej saĝaj!..

Matene de l' sekvinta tago ricevinte ordonon de l' supera estraro direkti min al citadelo N., mi venis al la princino adiaŭi.

Ŝi estis mirigita, kiam al ŝia demando: ĉu mi estas dironta al ŝi ion speciale gravan? — mi respondis, ke mi deziras al ŝi esti feliĉa kaj ceteraĵojn.

— Kaj ni devas priparoli kun vi tre serioze.

Mi sidiĝis silente.

Estis tute klare, ke ŝi ne sciis de kio komenci; ŝia vizaĝo ruĝ-bruniĝis, la pufaj fingroj tamburis kontraŭ la tablo; fine ŝi komencis per stakatanta voĉo:

— Aŭskultu, sinjoro Peĉorin; mi pensas, ke vi estas nobla homo.

Mi riverencis.

— Mi eĉ estas certa pri tio, — ŝi daŭrigis, — kvankam via konduto estas iom dubinda; sed vi povas havi kialojn, kiujn mi ne konas, kaj ĝuste ilin vi devas nun al mi konfesi. Vi defendis mian filinon de l' kalumnio, duelis pro ŝi, — sekve vi

riskis vian vivon... Ne respondu, mi scias, ke vi ne konfesion, ĉar Gruŝnickij estas mortpafita (ŝi krucosignis). Dio pardonos lin — kaj, mi esperas, ankaŭ vin!.. Tio min ne koncernas... Mi ne kuraĝas juĝi vin, ĉar filino mia, kvankam senkulpe, estis la kialo de tio. Ŝi ĉion diris al mi... mi pensas, ĉion: vi konfesis al ŝi amon... ŝi same al vi (tiumomente la princino malfacile ekspiris). Sed ŝi estas malsana, kaj mi estas certa, ke ĝi estas ne simpla malsano. Sekreta angoro mortigas ŝin, ŝi ne konfesas, sed mi estas certa, ke vi estas kaŭzo de tio... Aŭskultu: vi eble pensas, ke mi serĉas gradojn, grandegan riĉon — malkrediĝu: mi volas nur feliĉon por mia filino. Via nuna stato ne estas enviinda, sed ĝi pliboniĝos: vi posedas havaĵon; vin amas mia filino, ŝi estas edukita tiel, ke faros feliĉon de sia edzo. Mi estas riĉa, ŝi estas mia sola infano... Diru, kio vin detenas?.. Vi ja komprenas, ke mi ne devus tion ĉi diri al vi, sed mi fidis al via koro, via honoro: rememoru, ke ŝi estas mia sola filino... la sola...

Ŝi ekploris.

— Princino, — mi diris, — al mi estas neeble respondi al vi; permesu al mi preparoli kun via

filino inter kvar okuloj...

— Neniam! — ŝi ekkriis, stariĝinte de l' seĝo en ega emocio.

— Kiel vi volas, — mi respondis forironte.

Ŝi enpenŝiĝis, faris al mi mansignon, ke mi atendu, kaj eliris.

Pasis ĉirkaŭ kvin minutoj; mia koro forte batis, sed la pensoj estis trankvilaj, la kapo malvarmis; kiel ajn mi serĉis en la brusto almenaŭ iun fajron de amo al la ĉarma Mary, sed la pensoj estis vanaj.

La pordo malfermiĝis, kaj ŝi eniris. Dio mia! Kiel ŝi aliĝis de kiam mi ŝin vidis, kaj ĉu tio estis delonge?

Atinginte la mezon de l' ĉambro ŝi ŝanceliĝis; mi saltis, subtenis ŝin kaj kondukis al fotelo.

Mi staris kontraŭ ŝi. Ni longe silentis; ŝiaj grandaj okuloj, plenigitaj de neesprimebla malĝojo, ŝajnis serĉi en la miaj ion similan al espero; ŝiaj palaj lipoj vane penis rideti; ŝiaj delikataj manoj, kunmetitaj sur genuoj, estis tiel malgrasaj kaj travideblaj, ke mi ekkompatis ŝin.

— Pracidino, — mi diris: — vi ja scias, ke mi mokis vin?.. Vi devas malestimi min.

Sur ŝiaj vangoj aperis febra ruĝo.

Mi daŭrigis:

— Sekve, vi ne povas min ami...

Ŝi forturnis sin, apogis sin per kubutoj kontraŭ la tablo, fermis la okulojn per mano kaj al mi ŝajnis, ke en ili ekbrilis larmoj.

— Dio mia! — ŝi prononcis apenaŭ aŭdeble.

Tio iĝis netolerebla: post unu minuto mi falus al ŝiaj piedoj.

— Do, vi mem vidas, — mi diris per laŭeble firma voĉo kaj kun altrudita rikaneto, — vi mem vidas, ke mi ne povas edziĝi al vi. Se vi eĉ volus nun tion fari, vi baldaŭ pentus. Mia konversacio kun via patrino devigis min intertrakti kun vi tiel sincere kaj tiel krude; mi esperas, ke ŝi estas en falsa konvinko: vi povos facile malkonvinki ŝin. Vi vidas, ke mi ludas en viaj okuloj la plej mizeran, la plej aĉan rolon, kaj eĉ konfesas tion; jen estas ĉio, kion mi povas por vi fari. Kiun ajn fian opinion vi ekhavos pri mi, mi akceptos ĝin... Vi ja vidas, kiom aĉa mi estas antaŭ vi... ĉu ne, se vi eĉ amis min ĝis nun, de tiu ĉi minuto vi min malestimas?

Ŝi sin turnis al mi pala, kiel marmoro, nur ŝiaj miraklaj okuloj brilis.

— Mi malamegas vin... — ŝi diris.

Mi dankis, klinsalutis respektoplena kaj eliris.
Post unu horo kuriera triĉevala kaleŝo flugrapide portis min el Kislovodsko. Kelkajn verstojn post Jessentuki mi rekonis apud la vojo la kadavron de mia ventevigla ĉevalo; la selo estis forprenita, verŝajne, de preterrajdanta kozako kaj anstataŭ la selo sur ĝia dorso sidis du korvoj. Mi suspiris kaj forturnis min...

Kaj nun ĉi tie, en la enua citadelo, mi ofte, trakurante pense la pasinton, demandas min: kial mi ne volis ekiri sur la vojo malfermita al mi de la providenco, kie min atendus mildaj ĝojoj kaj trankvila animo?.. ne, mi ne al kutimiĝos al tiu sorto! Mi estas kiel maristo, naskita kaj kreskinta sur ferdeko de pirata brigo: lia animo kunkreskis kun ŝtormoj kaj bataloj, kaj elĵetita surborden, li enuas kaj langvoras, kiel ajn logas lin bosko, kiel ajn lumas al li la paca suno; li paŝas tutajn tagojn laŭ stranda sablo, koncentriĝas en aŭskulto de monotona hurlorikano de alkurantaj ondoj kaj fiksas rigardon en nebulan foron: eble aperos tie sur la pala strio, dividanta bluan marabismon dis de grizaj nuboj, la aspirata velo, komence simila alflugilo de mara mevo, sed iom post iom apartiĝanta de ŝaŭmantaj rulblokoj kaj ritmakure

proksimiĝanta al la dezerta haveno...

Notoj

[1]

Verso el la poemo de Aleksandr Puŝkin
(1799–1837) *Nubo* (1835).

[^^^]

[2]

Sur la armeaj oficiraj epoletoj estis numeroj de la regimentoj; la armeaj soldatoj havis numerojn de la regimentoj sur la kaskedoj kaj butoj. La gvardianoj portis la ŝtatan blazonon. La teksto aludas, ke tiutempe en Kaŭkazo estis multaj oficiroj, kiuj pro deliktoj estis malpromociitaj el gvardio al armeo (kiel Peĉorin kaj Lermontov) aŭ soldatigitaj.

[^^^]

[3]

Fininto de armea lernejo. (Laŭ PIV: «oficir-
aspiranto».)

[^^^]

[4]

griz-perla koloro (*fr.*).

[^^^]

[5]

punc-koloraj (*fr.*).

[^^^]

[6]

En la romano de Daniel Defoe (1660–1731) *Vivo kaj mirindaj aventuroj de Robinsono Kruso* (1719, Esp. 1908) estas menciita nur ombrelo, farita de la protagonisto. La «promenbastono» aperis en la francaj tradukoj, per kiuj Lermontov, evidente, konatiĝis kun la romano.

[^^^]

[7]

laŭ la maniero de rusa kampulo (*fr.*).

[^^^]

[8]

Mia kara, mi malŝatas la homojn por ne malestimi ilin, ĉar alimaniere la vivo estus tro naŭza farso (*fr.*).

[^^^]

Mia kara, mi malestimas la virinojn por ne ami ilin, ĉar alimaniere la vivo estus tro ridinda melodramo (*fr.*).

[^^^]

[10]

Lorneto. Okulvitroj kun tenilo.

[^^^]

Hektika febro (*febris hectica*); la nuna rusa nomo estas «истощающая лихорадка» (laŭvorte, «konsumanta febro»).

[^^^]

[12]

Ĉerkeso ... kabardo. Anoj de du parencaj popoloj de la adegaj popolgrupoj, loĝantaj en la Norda Kaŭkazo. Laŭ la lasta sovetunia popolnombrado la kabardan-ĉerkesan lingvon parolis ĉ. 275 mil homoj.

[^^^]

Beŝmeto. Vira vesto de kelkaj kaŭkazaj popoloj. Oni portis ĝin zonite super ĉemizo, sed super la beŝmeto kutime estis alia supervesto.

[^^^]

La kolonio estis fondita en 1802 fare de skotaj misiistoj en la vilaĝo Karras por kristanigi montaranojn. Ekde 1808 en la kolonio loĝis plejparte germanoj.

[^^^]

Iom modifita citaĵo el *Malfeliĉo esti tro sprita* de Aleksandr Gribojedov (1795–1829): «Ankoraŭ regas la konfuz' de lingvoj: franca kaj niĵnij-novgoroda».

[^^^]

[16]

Mia dio, çerkeso!.. (*fr.*).

[^^^]

[17]

Ne timu, sinjorino; mi ne estas pli danĝera ol via kavaliro (*fr.*).

[^^^]

Nagajo. Ano de la tjurka nagaja popolo, loĝanta en la Norda Kaŭkazo.

[^^^]

[19]

Tio estas ridinda!.. (*fr.*)

[^^^]

[20]

Dankon, sinjoro (*fr.*).

[^^^]

[21]

Permesu... (de fr. *permettez.*)

[^^^]

[22]

por mazurko... (*fr.*).

[^^^]

[23]

Êarme! rave! (*fr.*)

[^^^]

La vortoj de Peĉorin, direktitaj al Mary, paŭsas la monologon de Aleksandr Radin el la dramo de Lermontov *Du fratoj* (Akto 2, Sceno 1).

[^^^]

Temas pri Pjotr Kaverin (1794–1855) — husaro, amiko de Puŝkin, dediĉinta al Kaverin kelkajn poemojn.

[^^^]

Peterburga literatura revuo, kiu aperis en
1834–1863.

[^^^]

Titola konsilisto. La naŭa rango en la 14-ranga oficista rangtabelo, ekvivalenta al la armea ŝtabrotĉefo, marista leŭtenanto kaj eklezia diakono.

[^^^]

Populara vino devenanta el Kaĥetio — orientkartvelia regiono, kiu en la mezepoko estis sendependa reĝlando.

[^^^]

Neĝusta citaĵo el la 3a akto de *Malfeliĉo esti tro sprita* de Gribojedov.

[^^^]

Versoj el la dediĉo de *Eŭgeno Onegin* de Puŝkin (al P. Pletnjov).

[^^^]

La sorcîta arbaro estas priskribita en la 13a kanto
de la eposo de Torquato Tasso (1544–1595)
Liberigita Jerusalemo.

[^^^]

Temas pri la protagonisto de la novelo *Vampiro*, kiun laŭlegende John Polidori (1795–1821) skribis laŭ la vortoj de George Byron.

[^^^]

Somere de 1837 Apfelbaum efektive gastrolis en
Kaŭkazo.

[^^^]

[34]

Laŭ legendo, Cezaro stumblis sur la sojlo de la Pompea kurio en Romo, kie okazis senata kunveno, en kiu li estis mortigita.

[^^^]

[35]

siajn koron kaj fortunon (*fr.*).

[^^^]

[36]

La komedio estas finita! (*it.*).

[^^^]

[37]

Laŭfame, post la malvenko ĉe Waterloo (1815)
Napoleono dormis dum pli ol unu diurno.

[^^^]